

**МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – СОФИЯ
ФАКУЛТЕТ ПО ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ
КАТЕДРА ПО ЗДРАВНА ПОЛИТИКА И МЕНИДЖМЪНТ**

Д-Р АНГЕЛ ЙОРДАНОВ ЕНЧЕВ

**СОЦИАЛНО МЕДИЦИНСКИ АСПЕКТИ НА
ПЛАСТИЧНО ВЪЗСТАНОВИТЕЛНИТЕ И
ЕСТЕТИЧНИ ЗДРАВНИ УСЛУГИ**

АВТОРЕФЕРАТ
НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД
ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН
“ДОКТОР”

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:

Проф. д-р Цекомир Влайков Воденичаров, дмн

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р Тихомира Златанова Златанова, дм

Доц. д-р Катя Петрова попова - Юрукова, дм

София, 2016 г.

Дисертационния труд е одобрен и насочен за защита от разширен катедрен съвет на Катедра по здравна политика и мениджмънт при Факултет по обществено здраве на Медицински университет София. Дисертационния труд съдържа 131 страници, онагледен с 29 фигури, 2 таблици и 2 приложения. Библиографската справка включва 126 източника, от които 44 на латиница.

Научно жури:

1. Проф. д-р Цекомир Влайков Воденичаров, дмн - от академичния състав на МУ - София
2. Проф. д-р Тихомира Златанова Златанова, дм - от академичния състав на МУ - София
3. Проф. д-р Веселин Борисов Василив, дмн - външен за МУ-София
4. Проф. д-р Коста Славов Костов, дм - външен за МУ-София
5. Доц. д-р Катя Петрова Попова - Юрукова, дм - външен за МУ-София

Резервни членове:

1. Проф. д-р Ралица Златанова Златанова – Великова, дм – от академичния състав на МУ – София
2. Проф. д-р Любомир Димитров Спасов, дм – външен за МУ - София

Публичната защита ще се състои на 06.06. 2016г. от 14.00 часа в зала №7 на Факултет по обществено здраве, УМБАЛ „Царица Йоанна – ИСУЛ” ЕАД, ул. „Бяло море” №8, гр. София.

Материалите по защитата са на разположение в секретариата на Деканата на ФОЗ, МУ София, УМБАЛ „Царица Йоанна – ИСУЛ” ЕАД, ул.„Бяло море” №8, гр. София.

Номерацията на таблиците и фигурите не отговаря на тази в дисертационния труд.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	6
ЦЕЛ, ЗАДАЧИ, И МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО	10
АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ	14
1.1. Характеристиката на лицата от изследваната съвкупност по показателите: месторабота, местоживеене, пол, възраст и образование.....	14
1.2. Принципно отношение на изследваните към пластично-възстановителната-естетична хирургия и нейното приложение	17
1.3. Нагласата на изследваните да се подложат на пластично-възстановително-естетична хирургична интервенция.	20
1.4. Причините, поради които анкетираните биха желали да се подложат на пластично-възстановителна естетична операция и очакваните от тях резултати.....	22
2. Анализ на данните от отговорите на въпросите за ползваните информационни канали, относно услугите и новостите в сферата на пластично-възстановителната-естетична хирургия	31
3. Анализ на резултатите критериите за избор на специалист за извършване на хирургичната интервенция.....	33
4. Анализ на резултатите от отговорите относно нагласите на хората да ползват услугите на пластично-възстановителната-естетична хирургия за промени на тялото или на лицето си.	37
5. Анализ на резултатите от отговорите засягащи общите нагласи на лицата от изследваната съвкупност към пластично-възстановителната-естетична хирургия	46
ИЗВОДИ	50
ПРЕПОРЪКИ	54
Към институциите осъществяващи пластично-възстановителни и естетични интервенции.....	54
Към Министерство на здравеопазването	54
ПРИНОСИ	56

СПИСЪК НА НАУЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ, СВЪРЗАНИ С НАСТОЯЩИЯ ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД.....	57
--	----

ВЪВЕДЕНИЕ

Здравеопазването като цяло, както и всяко отделно негово клинично направление (в т.ч. пластично-възстановителната и естетична хирургия) представляват сложни динамични системи, дейността на които се характеризира с известна степен на вероятност. Свидетели сме как непрекъснато се разширяват изследванията на техните обекти, свойства, връзки и проблеми с методологичния инструментариум на системния подход без да се забравя специфичното им съдържание, принципи и цели.

В дисертационната работа понятието „система” използваме не в абстрактно-гносиологичен, а в строго конкретен приложен смисъл, за да подчертаем все по-назряващата необходимост от поставяне на естетичното, етичното и психосоциалното съдържание на пластично-възстановителните и естетичните хирургични услуги в съответствие с обществените нагласи.

Понятието „системно клинично направление пластично-възстановителна и естетична хирургия” е определение, което очертава полето, в чиито рамки ние провеждаме дисертационно-тематичното проучване и последващият го системен анализ съгласно целта и произтичащите от нея задачи на дисертационната работа. В този смисъл разглеждането на клиничното направление пластично-възстановителна и естетична хирургия като система изисква откъсването му от другите клинични направления на здравеопазването и обособяването му като нещо самостоятелно, строго и еднозначно определено, защото само при това условие то може да бъде пространствено определено поле и предметно-структурно място за научни проучвания и системен анализ.

Системното клиничното направление „пластично-възстановителна и естетична хирургия” е част от националното здравеопазване. В същото време, то е относително обособено и поради това може да се изследва като отворена и относително затворена система. Като отворена система то е

елемент на по-големите здравни системи: здравеопазването като цяло или неговото лечебно направление в национален мащаб. Като затворена, относително обособена система, то има своя собствена структура и вътрешни връзки. За целите на проучването и последващият го системен анализ съгласно дисертационната тема, от голямо значение са и двата подхода.

Стремежът на системното клинично направление „*пластично-възстановителна и естетична хирургия*” да формулира понятия и категории, да извлече принципи и закономерности от широкото му приложно поле – полето на човешкия физиологичен континуум и физическа красота е не само естествен, но и разбираем. Това е така, защото предназначението на всеки системен клиничен отрасъл или клинично направление е да осигури здравни, морални и социални ползи за своя обект. В контекста на академичния труд на И. Паси „*При изворите на модерната естетика*” всяко повече или по-малко вметване на потребителя – обект на пластично-възстановителната и естетична хирургия в листинга на понятия и категории за постигане на съвършенство в тази област на медицината, превръща последните в стандарти за поведение към този обект, защото са извлечени от самия него.

Системното клинично направление пластично-възстановителна и естетична хирургия, като наука, професионализъм и изкуство е многообразие от знания и умения, което се характеризира с единство, постоянство, вътрешно тъждество и многообразие, предоставящо възможност да бъде узнато, осъзнато, подредено и класифицирано, за да бъде предмет на научен анализ. Защото пластично-възстановителна и естетична хирургия без правила и норми, без ясни перспективни координати за развитие, не може да има. Наистина в нейния предметен обхват са възможни широки и многообразни, но въпреки това определени принципи, предоставящи достатъчен простор за разнообразие и за

внедряване на нови, основаващи се на научни доказателства диагностични и лечебни технологии.

Но нормата, като отличителна особеност на всеки медицински стандарт, в т.ч. и на този за постигане на по-високо качество в предметния обхват на пластично-възстановителната и естетична хирургия, е все пак нещо различно от кабинетното нормотворчество.

В историята на това направление на медицината, кабинетното нормотворчество неведнъж е поставяло бариери пред неговото развитие като наука и практика. И за това, ако някои от новаторските изяви в творческото единство *„наука, професионализъм и изкуство“* като патент на системното клинично направление *„пластично-възстановителна и естетична хирургия“*, са доказали своята жизненост, но са влезли в конфликт със съществуващо правило – плод на кабинетното нормотворчество, в този конфликт, както показва логиката на маркетинговата тетрада SCAP: Service-Consideration-Access-Promotion, т.е. *обслужване-заплащане-достъп-комуникации* (Сова Хорис, 2012) трябва да се жертва правилото, а не виталитета на новаторските изяви (Паси, И., 1987). Такъв подход, разбира се, не бива да се насочва срещу правилата изобщо, а само в интерес на необходимостта да се търсят други правила, под които да се подведат носещите ползи за човешкия физиологичен континуум и физическа красота нововъведени научно обосновани медицински технологии в областта на пластично-възстановителната и естетична хирургия. С други думи това няма да бъде опълчване срещу нормите в медицинския стандарт изобщо, а срещу кабинетното нормотворчество като стриктна номенклатура и строг чиновнически ритуал. И защото, както отбеляза Н.Vuori *„стандартът е стойността на даден критерий, който определя границите между приемливото и неприемливото качество“* (Vuori, Н., 1986).

Диференциацията на медицинската наука и практика обуславя изолирано прицелване в различни частни научни проблеми и практики, в т.ч. и в тези на пластично-възстановителната и естетична хирургия, които се извеждат от своя научен, етичен и социален контекст. Това налага строго придържане към основното правило на медицинската етика, че моралът като философска категория и практическо житейско поведение на лекаря, е всепроникваща норма за качество, милосърдие и доброта, здраво вплетена в сърцевината на неговата професионална мисия.

Призванието на лекаря – специалист по пластично-възстановителна и естетична хирургия е не толкова да открива и показва несъвършенства във физиологичния континуум или във физическата симетрия на човека, а преди всичко да насочва и вгражда своите медицински знания и изкуство към тяхното отстраняване. Реализацията на това призвание се възпроизвежда в естетичен здравен продукт с внушаващо положително физиологично, физическо и психическо въздействие. Същевременно всичко това поражда усещането за появата на нещо „*ново и прекрасно*”: пренасочване и възстановяване на смутената хомеостаза, укрепване и усъвършенстване на физическата симетрия. Безспорно е че изпълнявайки клетвената си мисия да укрепва и опазва здравето като „*висше човешко благо*” и да лекува болестта като „*стеснен в своята свобода живот*”, лекарят непрекъснато обогатява своите професионални знания и умения. Но освен това съвременният лекар-специалист, включително и специалиста по пластично-възстановителна и естетична хирургия е длъжен да вникне по-мащабно и дълбока във физическия, душевния и социалния статус на своя пациент, да го опознае от всички страни, за да подкрепи, развие и усъвършенства здравето му във всички посоки.

ЦЕЛ, ЗАДАЧИ, И МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Цел- Да се изучат, идентифицират и анализират естетичните, етичните и психосоциалните фактори свързани с обществените нагласи към системното клинично направление „*пластично-възстановителна и естетична хирургия*” и формулират препоръки за разширяване и диверсификация на неговия предметен обхват.

Задачи

1. Разработване на въпросник за провеждане на социологично изучаване на обществените нагласи към системното клинично направление „*пластично-възстановителна и естетична хирургия*”
2. Идентифициране на водещите принципи и закономерности при потребителското търсене на здравни услуги от предметния обхват на системното клинично направление „*пластично-възстановителна и естетична хирургия*”.
3. Изследване на връзката между вида и количеството на потребителските нагласи към здравните услуги предоставени от системното клинично направление „*пластично-възстановителна и естетична хирургия*” и характеристиката на потребителския контингент по: пол, възраст, образование, месторабота и местожителство.
4. Анализ на потребителската удовлетвореност от качеството на предоставените пластично-възстановителни и естетични хирургични услуги.

Термини, обект на изследването, единици на наблюдението:

Термините и определенията използвани в проучването са съгласно „Глосариума на най-често ползваните термини и определения в организацията и управлението на здравеопазването” (39), American marketing association – Marketing Definitions (47) „БДС EN ISO 9001:2008 – СУК” (59).

Обект на проучването са обществените нагласи към естетичните, етичните и психосоциалните координати на практическата пластично-възстановителна и естетична хирургия и на тяхната зависимост от характеристиката на изследваната съвкупност.

Единици на наблюдението са всички анкетирани лица от изследваната съвкупност с разработения въпросник за социологично проучване на обществените нагласи към системното клинично направление „*пластично-възстановителна и естетична хирургия*”.

Изследването се провежда върху случайна извадка от стационарни телефонни номера на територията на България с обем на извадковата съвкупност 1000 души над 18 годишна възраст.

Изследваната съвкупност се разпределя по групи на основание на следните нейни характеристики: пол, възраст, образование, месторабота и местоживееене.

Признаците на наблюдение се съдържат в разработения въпросник и са в следните насоки:

- ✓ професионалната, битовата, половата, възрастовата и образователната характеристика на всяко лице от изследваната съвкупност;

- ✓ отношението към пластично-възстановителната и естетична хирургия;
- ✓ нагласите сред хората ползвали или желаят да ползват пластично-възстановителни и естетични хирургични услуги;
- ✓ нагласите сред хората, които изразяват готовност да се подложат на пластично-възстановителна-естетична оперативна интервенция;
- ✓ нагласите сред хората, които се колебаят или не биха искали пластично-възстановителни и естетични хирургични услуги;
- ✓ ползваните канали на информацията относно услугите и новостите в пластично-възстановителната и естетична хирургия;
- ✓ изборът на лекар-специалист по пластично-възстановителна и естетична хирургия;
- ✓ нагласите за пластично-възстановителни и естетични хирургични интервенции на тялото или на лицето.
- ✓ общите нагласи, относно пластично-възстановителната и естетична хирургия;

Анкетата е проведена е през м. май 2015 г.

Събраната информация е обработена и анализирана статистически чрез сортиране в статистически таблици и диаграми, отразяващи търсените закономерности.

За идентифициране на обществените нагласи към услугите, представяни от системното клинично направление пластично-възстановителна и естетична хирургия като резултат от социологичното

проучване и за целите на анализа на тяхната естетична, етична и психосоциална съдържателност, се прилагат статистически и графични методи.

Методи на проучването:

Социологическо проучване - анкета

Въпросите в анкетата са разпределени в девет групи:

- ✓ Първа група въпроси включва характеристика на изследвания контингент по пол, възраст, месторабота, местоживеене и образование.
- ✓ От втора до девета група са общо 20 въпроса изследващи обществените нагласи към пластично – възстановителната и естетична хирургия.

Статистически методи включващи:

+ параметрични методи:

1. Вариационен анализ – при описание на количествени признаци;
2. Алтернативен анализ – при качествени величини, предоставени чрез абсолютни честоти и относителни дялове;

+ системен индексен анализ

- + графични методи** – за нагледно представяне на резултатите.

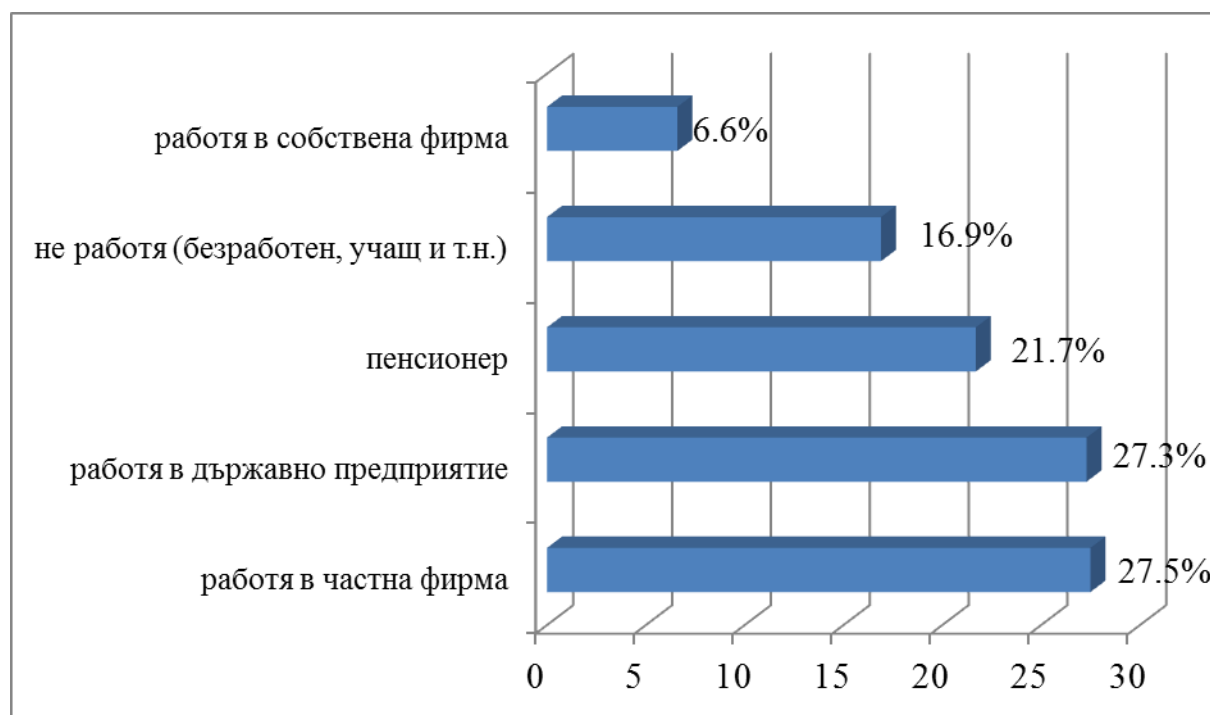
АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

1.1. Характеристиката на лицата от изследваната съвкупност по показателите: месторабота, местоживеене, пол, възраст и образование.

Изследваната съвкупност се състои от 1000 български граждани над 18-годишна възраст и представлява случайна извадка от стационарни телефонни номера на територията на България, които са участвали в стандартизираното телефонно интервю като метод за регистриране на информацията. Проучването е проведено през м. май 2015 година.

Получените резултати показват следните зависимости:

1. По месторабота преобладават работещите в държавни предприятия, в частни фирми и пенсионерите – 76,9%, а неработещите (безработни, учащи, домакини) са 16,9% / $\pm 1.19\%$ / /Фигура 1/. Почти еднакъв е относителният дял на работещите в държавни и частни фирми /съответно 27.3% и 27.5%/.

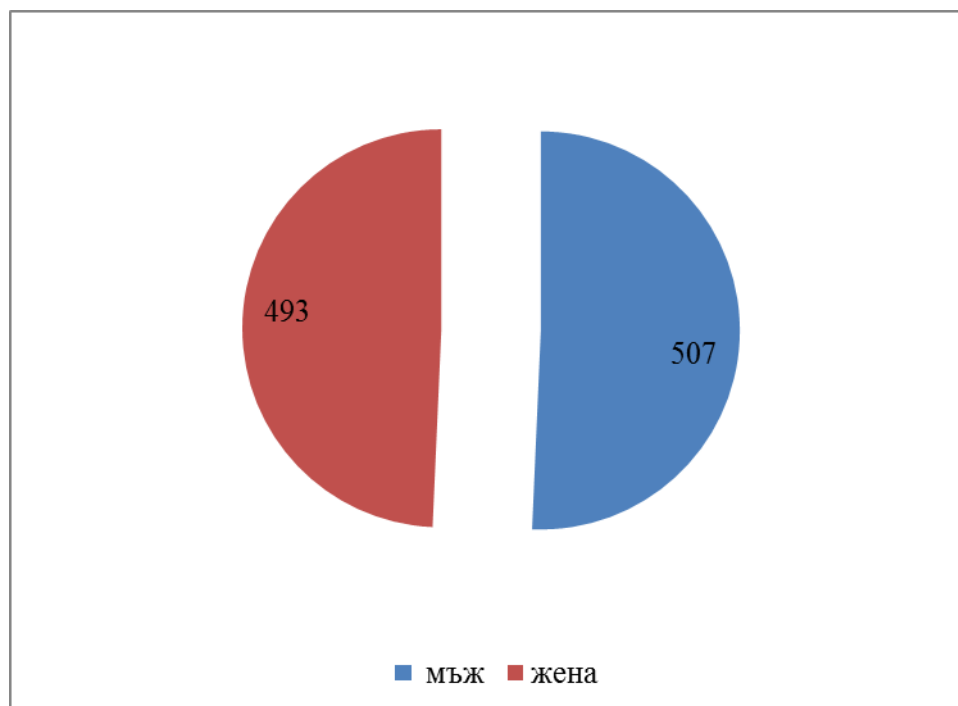
Фиг. 1. Относителен дял на анкетираните в зависимост от тяхната месторабота

2. По местоживеене - преобладават живеещите в градовете (столица, областни центрове, други градове) – 75%. Живеещите в селата са 25% /Таблица 1./.

населено място	брой	относителен дял /%/	Sp
областен град	328	32.8	1.48
село	250	25	1.37
друг град	228	22.8	1.33
столица	194	19.4	1.25
общо	1000	100	

Таблица 1. Местоживеене - брой и относителен дял

3. По пол съотношението между мъже/жени е почти равно – 50,7%:49,3% /Фигура 2/.

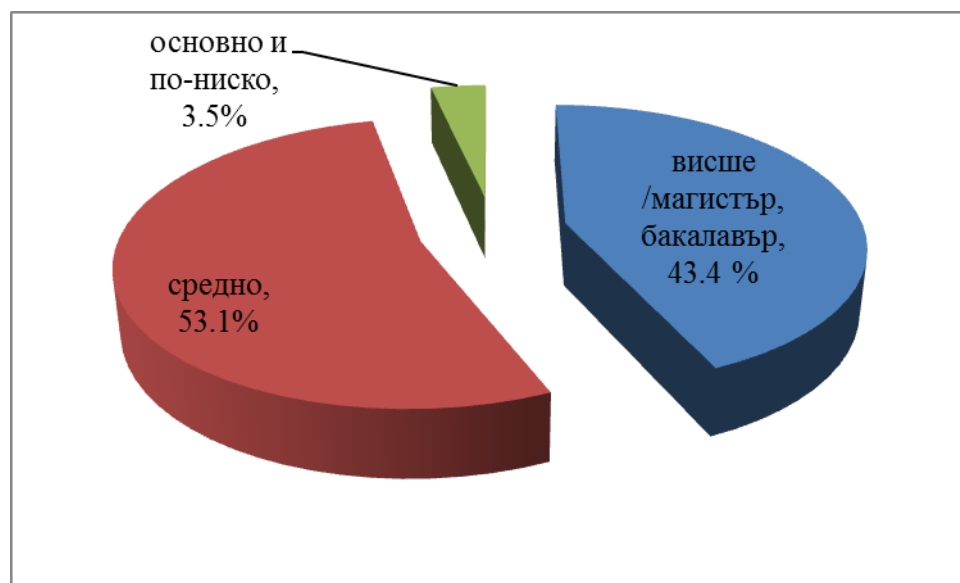
Фиг. 2. Разпределение на анкетираните по пол /брой/

4. По възрастови групи лицата от 18 до 60-годишна възраст (т.е. в активната възрастова група) са общо 74,2%, а тези над 61 години са 25,8%.

възрастова група	брой	относителен дял /%/	Sp
18-30 години	203	20.3	1.27
31-40 години	179	17.9	1.21
41-50 години	180	18	1.21
51-60 години	180	18	1.21
61+ години	258	25.8	1.38
общо	1000	100	

Таблица 2. Разпределение на анкетираните по възраст – брой и относителен дял

5. По образование преобладават лицата с висше и средно образование – 96,5% /съответно 434 анкетирани с висше и 531 със средно образование/, а тези с основно и по-ниско от основно са 3,5% / $\pm 0.58\%$ / / 35 броя/ /Фигура 3/.

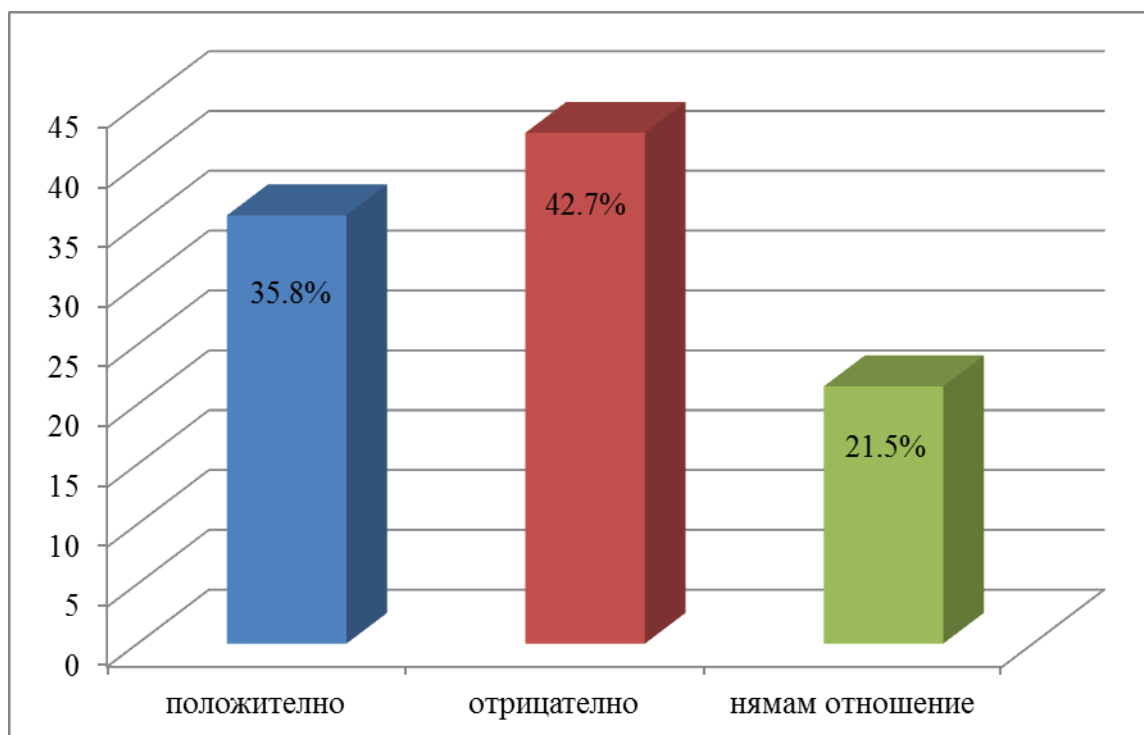
Фиг. 3. Образование на участниците в проучването – относителен дял

6. Услугите, предлагани от „*системното клинично направление пластично-възстановителна и естетична хирургия*” биха били ползвани от около 14% от хората с личен нетен средномесечен доход до 500 лева, 21% от тези с доход между 500 и 1000 лева и 23% от хората с доход над 1000 лева.

1.2. Принципно отношение на изследваните към пластично-възстановителната-естетична хирургия и нейното приложение

Резултатите от изследването (фиг. 4.) показват, че 358 (35,8% \pm 1.52%) от интервюираните 1000 пълнолетни български граждани по принцип имат положително отношение към пластично-възстановителната и естетична хирургия. Отношението на 427 (42,7% \pm 1.56%) от същите интервюирани е отрицателно. 215 (21,5% \pm 1.30%) отговарят, че нямат отношение към пластично-възстановителната и естетична хирургия.

Най-вероятно причината за това отношение към пластично-възстановителната и естетична хирургия се дължи на факта, че по-голяма част от хората я свързват единствено и само с процедурите осъществявани с цел разкрасяване, а не отчитат факта, че този вид хирургия се използва и е единствения метод на лечение и при медицински показания /напр. тежки изгаряния и травми/.

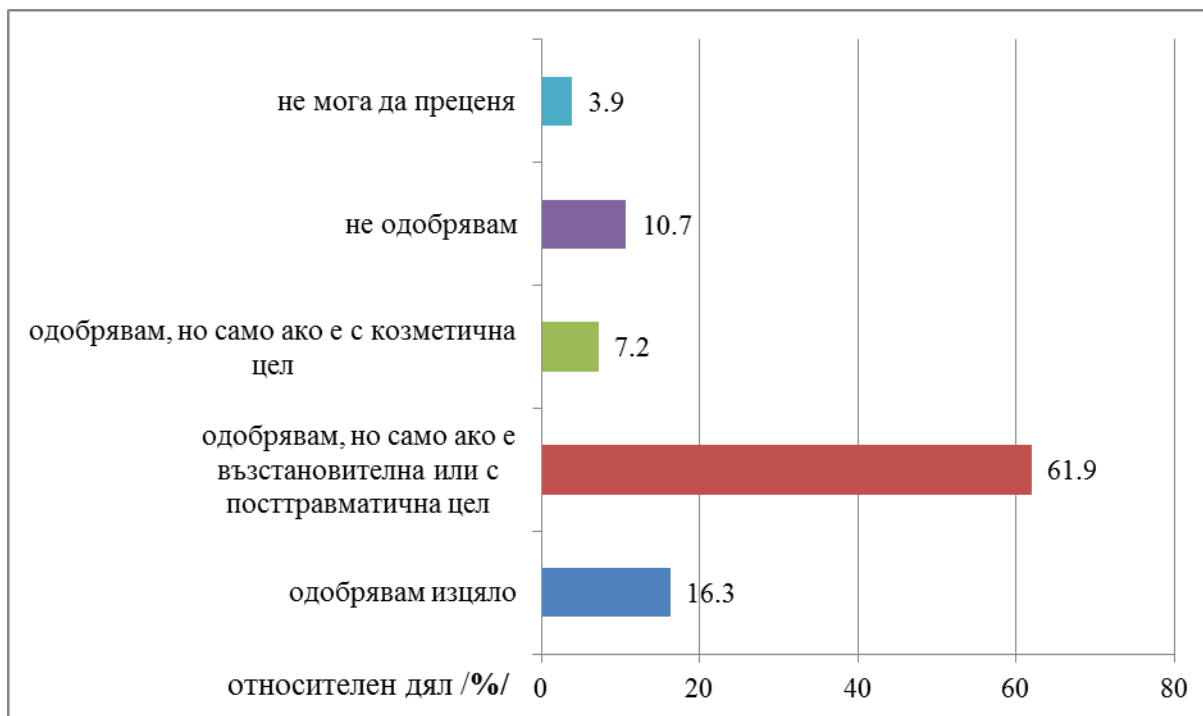

Фиг. 4. Какво е отношението Ви към пластично-възстановителната и естетична хирургия.

Анализът на резултатите във връзка с положителното отношение към пластично-възстановителната и естетична хирургия в зависимост от показателите пол, възраст и местоживееене е следния:

- ✓ 188 или 37% от мъжете и 172 или 35% от жените
- ✓ 84 или 47% от хората във възрастовата група от 31 до 40 години; 81 или 40 % в групата 18-30 години; 68 или 38% в групата 41 до 50 години и 123 или 29% в групата 51+ години.
- ✓ 103 или 45% жители на градове; 68 или 35% жители на столицата; 149 или 35% жители на областни центрове и 72 или 29% жители на села.

На въпросът за принципното отношение към пластично възстановителната и естетична хирургия са получени следните резултати /Фигура 5/.

Фиг. 5. Одобрение на приложението на пластично-възстановителната и естетична хирургия

- ✓ 619 или 61.9 % $\pm 1.54\%$ от интервюираните 1000 пълнолетни български граждани одобряват приложението на пластично-възстановителната и естетична хирургия единствено при условие, че е с възстановителна или посттравматична цел, т.е. налице са медицински показания за ползване на услугите на този вид хирургия;
- ✓ 163 или 16,3% $\pm 1.17\%$ - одобряват изцяло – независимо каква е причината за приложението на пластично – възстановителната и естетична хирургия;
- ✓ 72 или 7,2% $\pm 0.82\%$ одобряват, но само ако е с козметична цел;
- ✓ 107 или 10,7% $\pm 0.98\%$ заявяват, че изобщо не одобряват приложението на пластично-възстановителната и естетична хирургия, независимо дали е по медицински показания или не;

- ✓ 39 или 3.9% / \pm 0.61%/ отговарят, че нямат мнение (не могат да преценят).

Данните, посочени нагледно във фигурите 4 и 5 и в съпровождащия ги по-подробен дескриптивен анализ показват, че обобщения съвкупен резултат от отговорите на втората група въпроси е еманация на промислена интелектуална, попадаща в целта инициатива за по-дълбока наблюдателност, деловитост и изчерпателност на този фрагмент от проведеното изследване. Защото въпреки скромния му обхват, посоченият съвкупен резултат съдържа обобщения на обществените нагласи относно принципното отношение на хората към пластично-възстановителната и естетична хирургия и нейното приложение.

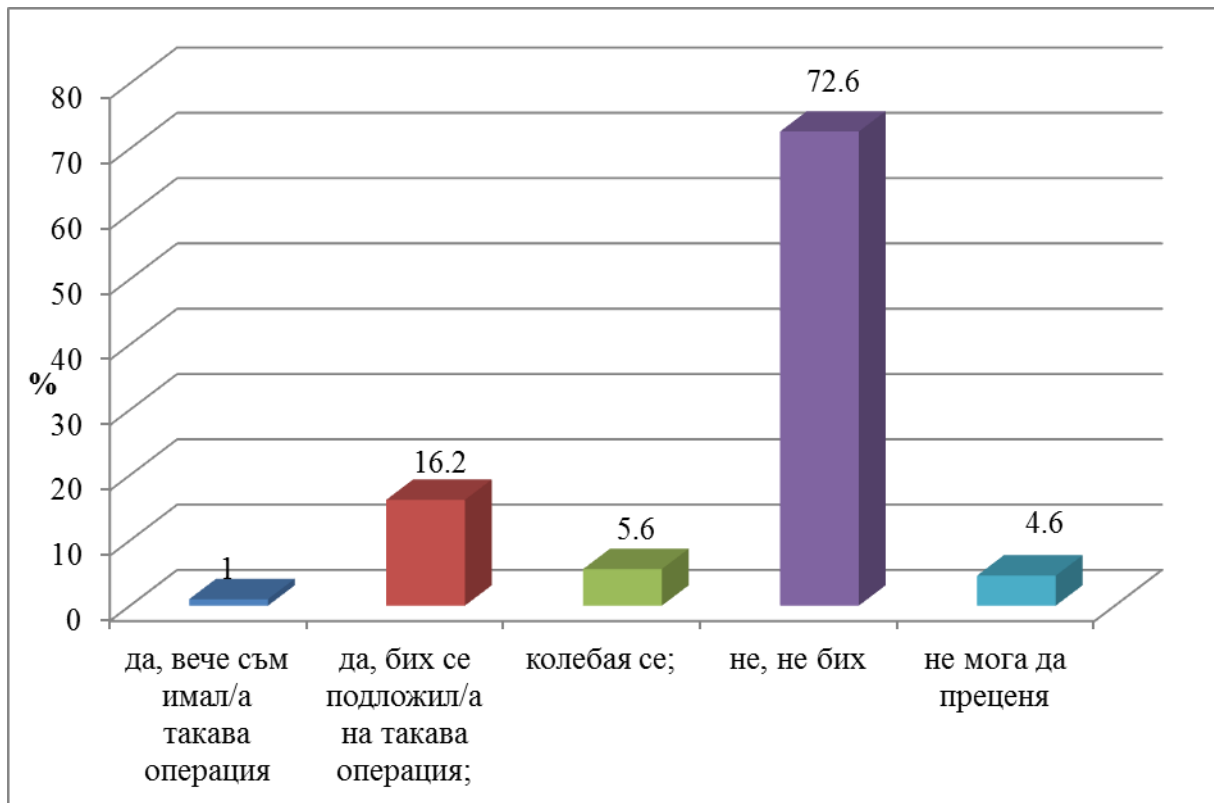
Следва обаче да се отбележи, че тези обобщения, покриващи многобройните емпирични факти са постигнати по пътя на ситуационния системен анализ и проспективния системен синтез.

1.3. Нагласата на изследваните да се подложат на пластично-възстановително-естетична хирургична интервенция.

Регистрираните и анализирани резултати на отговорите на въпроса „*бихте ли се подложили на пластично-възстановителна и естетична хирургична интервенция*” показват (фиг. 6), че:

- ✓ 10 лица (1% \pm 0.31%) вече са ползвали такава хирургична интервенция;
- ✓ 162 лица (16,2% \pm 1.17%) заявяват, че биха се подложили на такава интервенция;
- ✓ 56 лица (5,6% \pm 0.73%) се колебаят;
- ✓ 726 лица (72,6% \pm 1.41%) заявяват, че не биха се подложили на пластично-възстановително-естетична хирургична интервенция;

✓ 46 лица (4,6% ±0.66%) отговарят, че не могат да преценят.

Фиг. 6. Бихте ли се подложили на пластично-възстановителна-естетична хирургична интервенция

Механичният сбор на тези, които вече са се възползвали от такава интервенция /1%/ плюс имащите такава нагласа /16,2%/ и колебаещите се /5,6%/ съставят общо 22,8% , или 228 човека от изследваната съвкупност (1000 български граждани над 18 годишна възраст). Следователно по-малко от $\frac{1}{4}$ от интервюираните биха се подложили на пластично – възстановителна и естетична хирургия.

Екстрактът, извлечен от отговорите на тази група въпроси, като воля и представа на хората от изследваната съвкупност е по същество морална проекция на техния *opus vitae* (интегриран естетичен-етичен-психосоциален контекст).

1.4. Причините, поради които анкетираните биха желали да се подложат на пластично-възстановителна естетична операция и очакваните от тях резултати

Основа на този пореден многообхватен секторен анализ в дисертационната работа е информацията, съдържаща се в резултатите от отговорите на третата група въпроси, съгласно която 162 лица или 16,2% от интервюираните български граждани над 18-годишна възраст биха желали да се подложат на пластично-възстановителна-естетична интервенция (фиг. 7).

Съдейки по регистрираните данни:

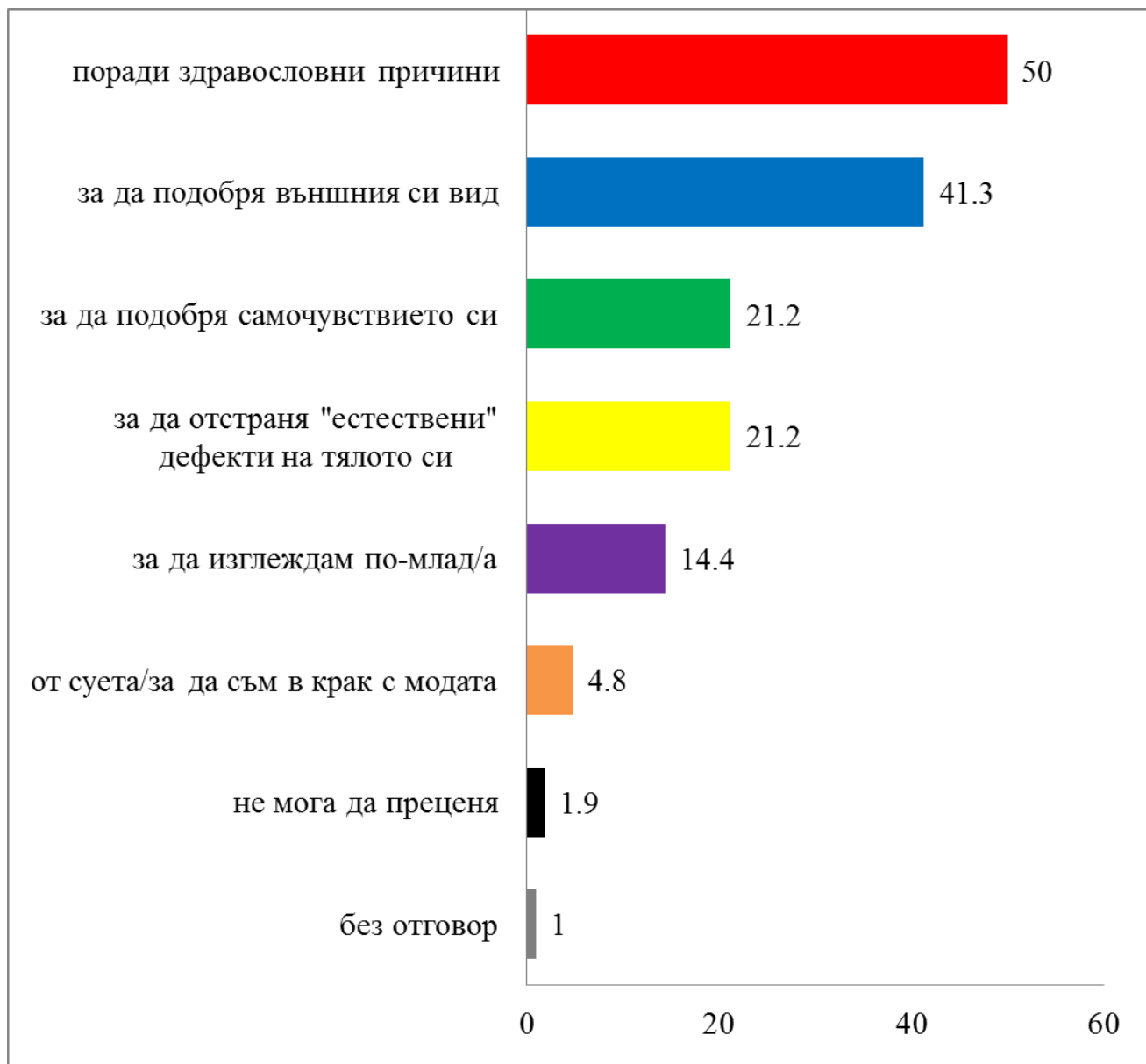
Поводи за такова желание /ползване на пластично-възстановителната и естетична хирургия/ биха били:

- ✓ здравословни причини – 50% / $\pm 3.39\%$ /;
- ✓ подобряване на външния вид – 41,3% / $\pm 3.87\%$ /;
- ✓ подобряване на самочувствието – 21,2% / $\pm 3.21\%$ /;
- ✓ отстраняване на „естествени“ дефекти на тялото – 21,2% / $\pm 3.21\%$ /;
- ✓ подмладяване на външния изглед – 14,4% / $\pm 2.76\%$ /;
- ✓ суетност/желание за „крак с модата” - 4,8% / $\pm 1.68\%$ /;
- ✓ 1,9% /1.07%/ от интервюираните са отговорили, че „не могат преценят”, а 1% не са отговорили.

Посочените данни са представени на графично фиг.7.

Прави впечатление мотивацията по чисто здравни потребности: здравословни причини – 50% + „отстраняване на естествени дефекти на тялото 21,2% = 71,2%, независимо от обяснението в забележката. Това показва, че хората възприемат предназначението на този вид хирургия като необходима при наличието на здравословен проблем или недъг. Докато тези, който биха използвали услугите на пластично-

възстановителната и естетична хирургия само за да подобрят външния си вид или за да подобрят самочувствието си са само по 20% от анкетиранияте. Около 14% са тези, които искат да изглеждат по-млади и с тази цел биха използвали услугите на анализирания вид хирургия.

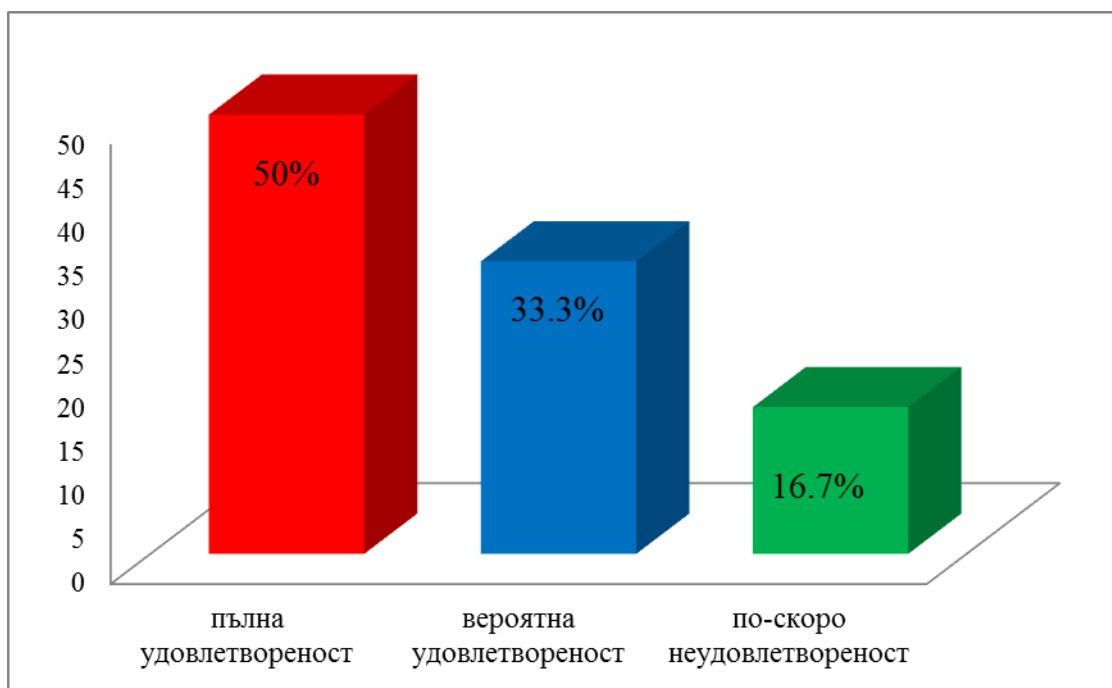
Фиг. 7. Причини, по повод на които интервюираните лица биха желали да се подложат на пластично-възстановителна-естетична интервенция /в проценти/

Забележка: Сбора на относителните величини на посочените данни е по-голям от 100%, поради регистрирането на повече от един отговор на въпросите.

Очакваната удовлетвореност от резултатите от евентуално пожеланата пластично-възстановителна-естетична операция би била както следва (фиг. 8):

- ✓ пълна удовлетвореност от 81 лица (50% \pm 3.93%);
- ✓ вероятна удовлетвореност от 54 лица (33,3% \pm 3.70%);
- ✓ по-скоро неудовлетвореност от 27 лица (16,7% \pm 2.93%);

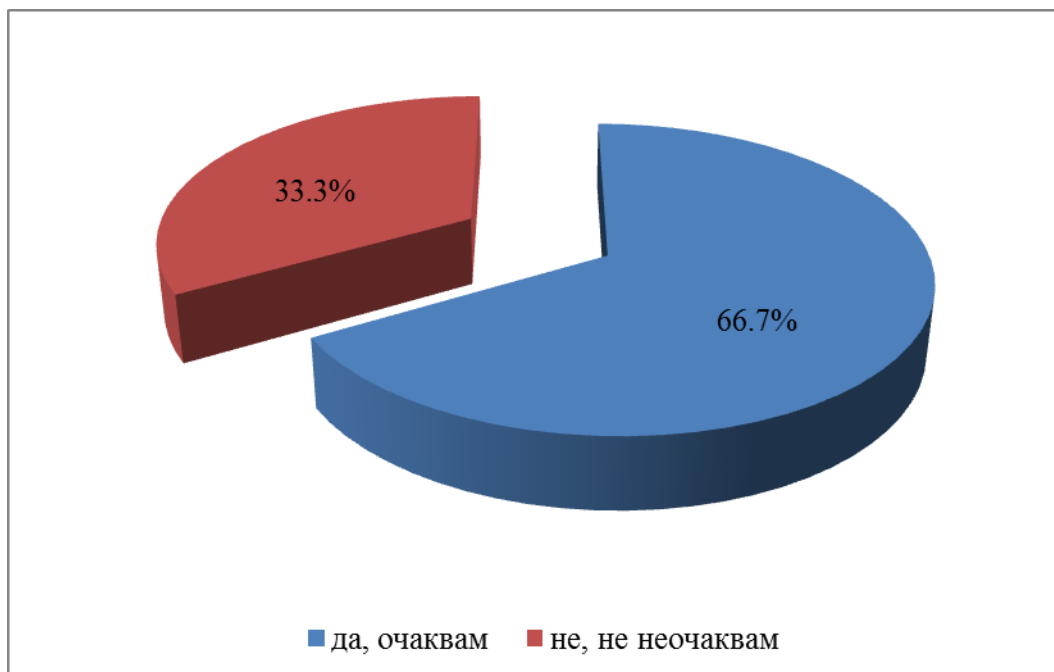
Видно от текста и от двете фигури е, че очакваната удовлетвореност $50\% + 33,3\% = 83,3\%$ е със изключително висока стойност. Това, макар и в авансов контекст показва доверието на изследваните лица във физиологичните, етичните и естетичните достойнства на пластично-възстановителната и естетична хирургия.

Фиг. 8. Очаквана удовлетвореност

Очакваните по-добри успехи в работата в резултат на евентуално пожелана пластично-възстановителна-естетична операция, биха били както следва (фиг.9):

- ✓ да, очаквам са заявили 108 лица (66,7% \pm 3.70%)
- ✓ не, не очаквам са отговорили 54 лица (33,3% \pm 3.70%)

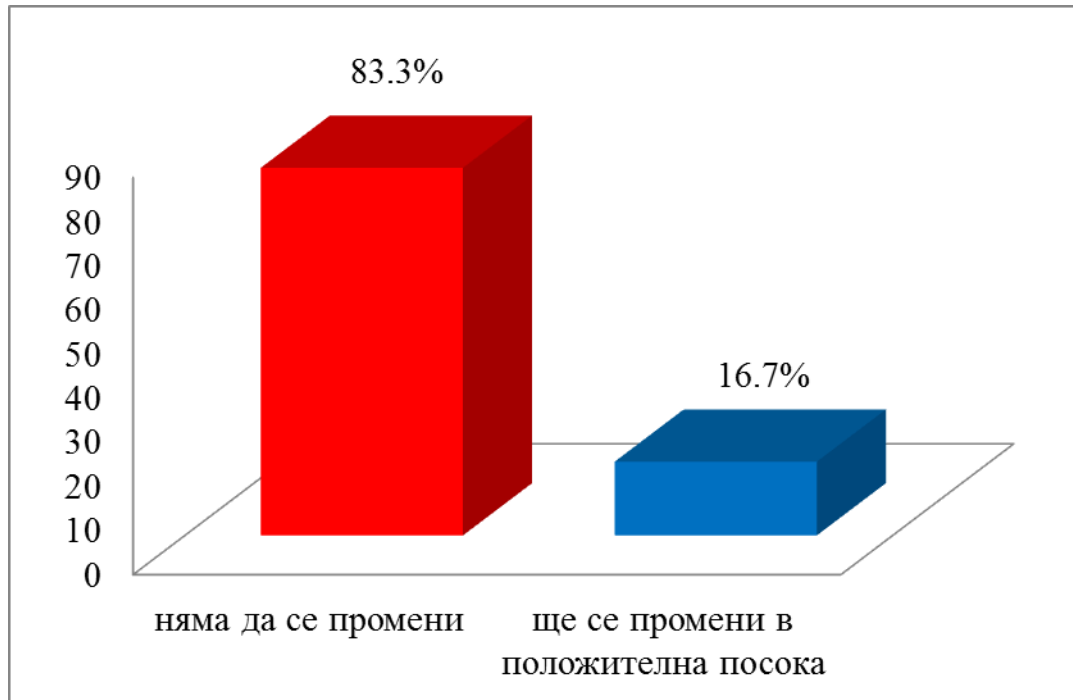
Фиг. 9. Очакване за промяна в работата след пластично-възстановителна-естетична операция

Информацията, съдържаща се във фигура 9 отразява надеждата на 67% от лицата, които биха ползвали услугите на пластично - възстановителната - естетична хирургия, че индивидуалната производителност на труда им ще се повиши, а от там - професионалните им успехи и материалното им състояние.

Очаквани промени в отношението на колегите в службата (фирмата) към тези от тях, които ще се подложат на пластично-възстановителна-естетична интервенция.

Данните от изследването показват (фиг. 9 и фиг 10), че:

- ✓ няма да се промени отношението на колегите им към тях – това становище е изразено от 135 или 83,3% от анкетираните лица;
- ✓ ще се промени в положителна посока – това становище е изразено от 27 или 16,7% от анкетираните лица.

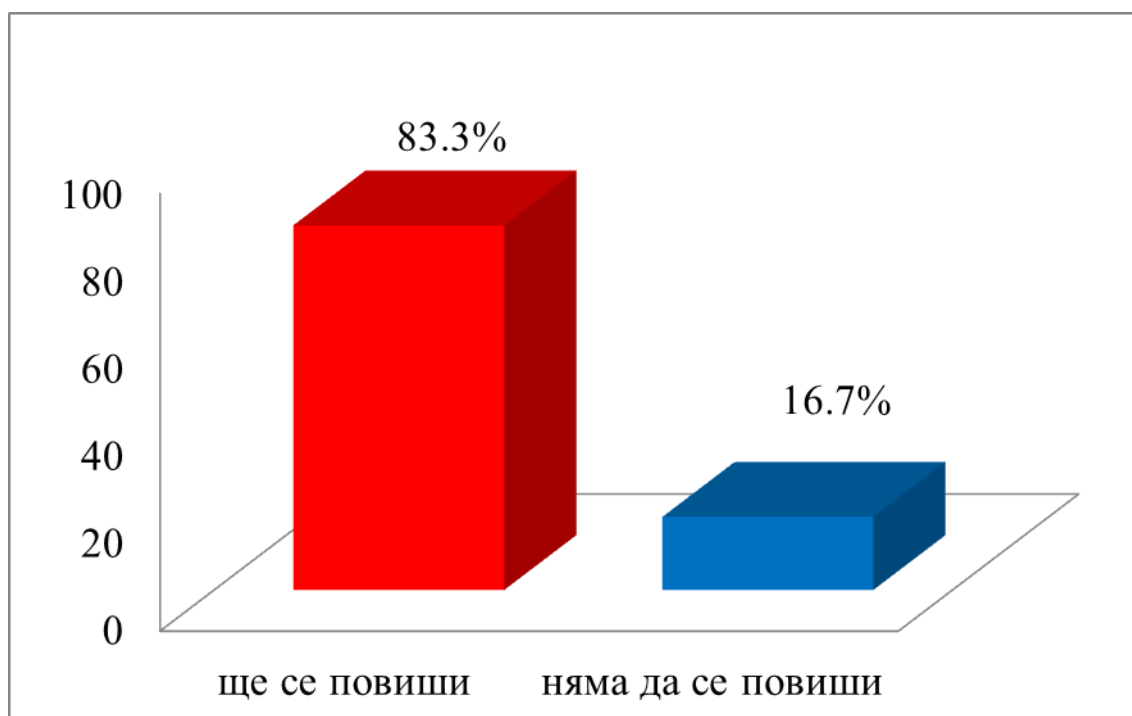
Фиг. 10. Очаквания за промяна в отношението на колегите след ползване на пластично-възстановителната-естетична хирургия

Първоначалният прочит и повърхностен анализ на тези данни говори за противопоставяне на резултати. Но всъщност те се припокриват и очертават вектор в положителна посока в оценката на достойнствата на пластично-възстановителната и естетична хирургия. Защото няма по-добра колегиална ситуация от тази, при която добрите отношения са останали непроменени или променени в положителна посока и при липса на изявления за промяна в отрицателна посока.

Очаквано повишаване на самочувствието на лицата, които биха се подложили на пластично-възстановителна-естетична интервенция.

Информацията, получена от отговорите на лицата, които имат нагласа да се подложат на пластично-възстановителна-естетична интервенция показва, че (фиг. 11.):

- ✓ 135 лица или 83,3% очакват самочувствие, изразено в самоувереност и вътрешно осъзнато задоволство от постигнато по-добро равновесие във физиологичния континуум и в по-изискана физическа симетрия;
- ✓ 27 лица или 16,7% считат, че няма да настъпят промени в самочувствието им след евентуално извършена такава интервенция.

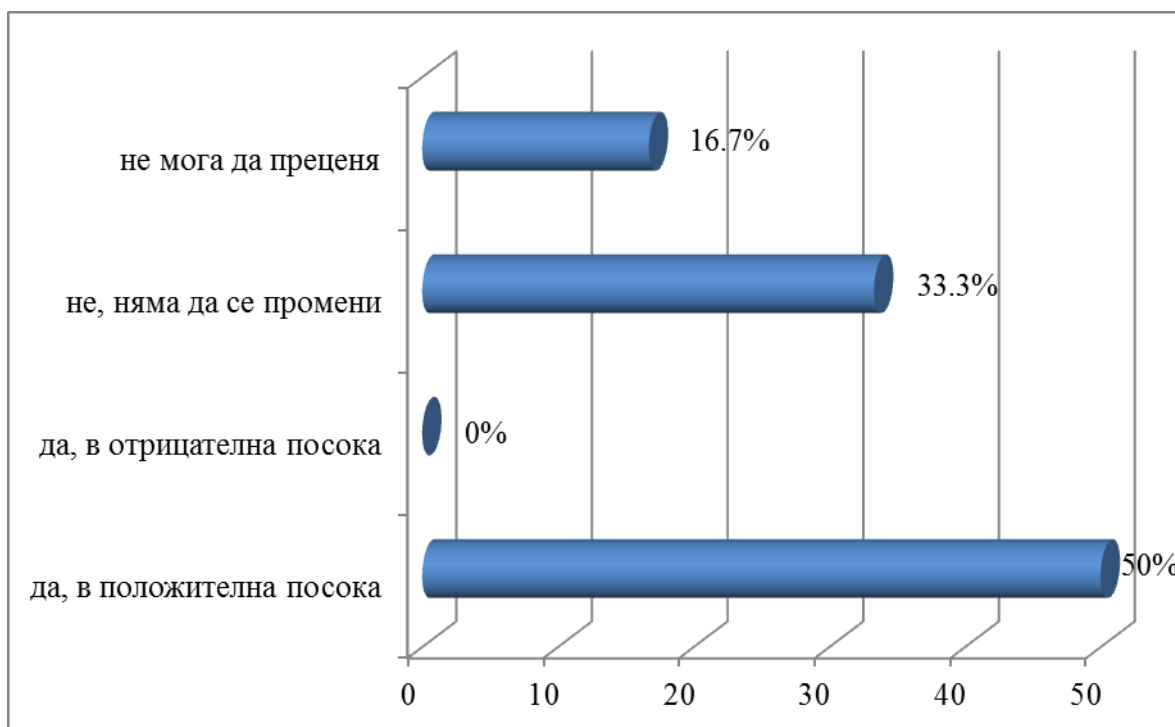

Фиг. 11. Очаквана промяна в самочувствието след ползване на услугите на пластично-възстановителната-естетична хирургия

Очаквано подобряване на социалния статус на лицата, които биха се подложили на пластично-възстановителна-естетична хирургия.

Регистрираните данни, съдържащи се в отговорите на въпроса за такова очакване показват, че (фиг. 12.):

- ✓ 81 лица (50%) очакват социалният им статус да се промени в положителна посока;
- ✓ 54 лица (33,3%) не очакват промени в социалния им статус;
- ✓ 27 лица (16,7%) отговарят, че не могат да преценят;
- ✓ нито едно от интервюираните лица не очаква промяна в социалния си статус в отрицателна посока.

Фиг. 12. Очаквано подобряване на социалния статус при евентуално ползване на пластично-възстановителна-естетична хирургична услуга

Резултатите от дескриптивния и графичния анализ на 6-те позиции на този раздел от дисертационното изследване изискват по-детайлна числова интерпретация, както за нагласата на хората от изследваната съвкупност, така и за съотносимата им група лица от общата популация в страната. Получените данни от посочената интерпретация са изложени в табличен вид, както следва:

Не може да се игнорира факта, че мисловната концентрация, изградена от отговорите на четвъртата група въпроси отразява стремежът на хората от изследваната съвкупност към откриване на единство в многообразието на предоставяните от системното клинично направление „пластично-възстановителна и естетична хирургия” здравни услуги и към постигане на естетично, етично и психосоциално задоволство от тях. Този интелектуален конструктивизъм обяснява защо пластично-възстановителната и естетична хирургия има значителен брой привърженици. Нещо повече – това показва, че той – мисловният интелектуален конструктивизъм, извлечен от отговорите на четвъртата група въпроси отразява задоволството, което поражда пластично-възстановителните-естетични услуги, задоволство като наслада предимно от комплексно естество не само в безпроблемно протичащите физиологични процеси в човешкия организъм, но и в усъвършенстваните му симетрични пропорции.

Анализ на данните от отговорите за причините, възпиращи лицата, които не желаят, се колебаят или неможещи все още да преценят дали да ползват пластично-възстановителни-естетични услуги на брой 827 или 82,7% от изследваната съвкупност.

Нагледно този анализ е представен на фиг. 13.

Фиг. 13. Причини за възпиране (нежелание от ползване на пластично-възстановителна-естетична интервенция)

Забележка: Сумата от процентите е по-висока от 100%, тъй като в условието на интервюто е допустимо да се дадат до три отговора.

Анализът на данните от фигурата по горе показва, че:

1. Основната причина във формирането на възпиране от пластично-възстановителни-естетични услуги е недостатъчната информираност на населението за ползите от тях. Това по същество е недобър атестат на комуникационната стратегия на маркетинга, провеждан по цялата верига на системното клинично направление „пластично-възстановителна и естетична хирургия“.

2. Немалък е и относителния дял на лицата, които се възпират поради страх /25.8%/, продиктуван от увреждане на здравето. Това също говори за недостатъци в комуникацията – незаменими медиатори, на която биха били структурите във всички етажи на пирамидалната структура на лечебния сектор на здравната система.

3. Причината „липса на доверие към лекарския екип“ /7.8%/, макар и малка като относителна величина е тревожна. Вероятно тя се дължи на „дефектни“ интервенции, извършени по волунтаристични подбуди от лекари-аматьори в тази изключително деликатна сфера на системния клиничен отрасъл „хирургия“.

2. Анализ на данните от отговорите на въпросите за ползваните информационни канали, относно услугите и новостите в сферата на пластично-възстановителната-естетична хирургия

Данните от проучването показват, че хората получават информация относно услугите и новостите в пластично-възстановителната и естетична хирургия така, както е посочено систематизирано на фиг. 14.

Фиг. 14. Източници за ползване на информация относно услугите и новостите в пластично-възстановителната и естетична хирургия (дадена е възможност за посочване до три отговора).

Забележка: Сумата от процентите е по-голяма от 100%, тъй като е посочван повече от един отговор.

От фиг. 14. става ясно, че:

Хората получават информация относно услугите и новостите в пластично-възстановителната-естетична хирургия, главно по каналите за масова информация: телевизия, радио, преса, списания /63.7% \pm 1.52%/, специализирани интернет сайтове и форуми /41.4% \pm 1.56%/. От това следва, че неизмеримата численост на аудиторията, която е в обхвата им трябва да се наблюдава внимателно и компетентно, предвид възможността за проникването на недопустима от медицинската наука информация за

пластично-възстановителни и естетични практики, водещи до увреждане на здравето.

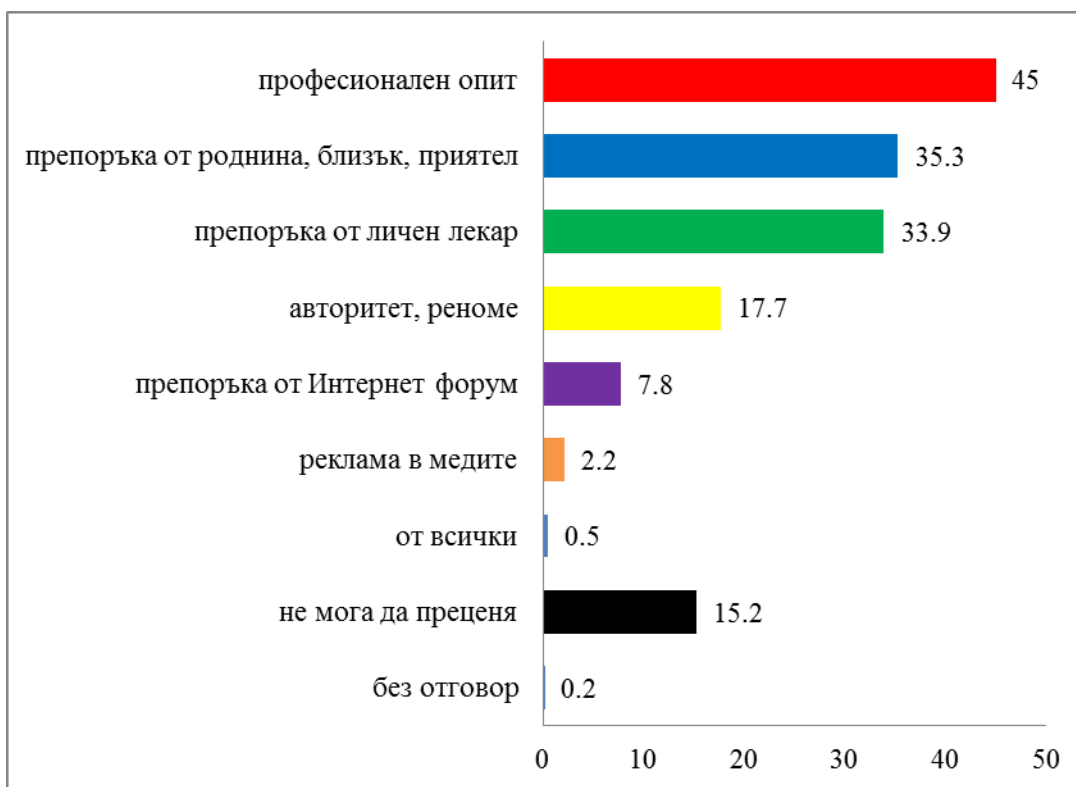
Информационните канали в лицето на близки, роднини, приятели и познати /17.4% \pm 1.20%/, както и тези в лицето на личните лекари /6% \pm 0.75%/ са скромни по своя обхват. В бъдеще обаче е необходимо да се обърне по-специално внимание на институцията лични (фамилни) лекари, в която хората биха получили по-пълна и надеждна, медицински обоснована информация относно възможностите и новостите в пластично-възстановителната и естетична хирургия.

3. Анализ на резултатите критериите за избор на специалист за извършване на хирургичната интервенция

Тази група въпроси са свързани с:

- 1.Критериите, по които желаещите да се подложат на пластично-възстановителна-естетична хирургична интервенция, биха избрали лекар-специалист или специализиран екип (заданието по отношение на тази група въпроси допуска до 5 отговора).
- 2.Дилемата, къде да се извърши интервенцията – в България или в чужбина.

Отговорите на първата подгрупа въпроси се характеризират със значителна пъстрота, както по вид, така и по относителна тежест /фиг. 15/.

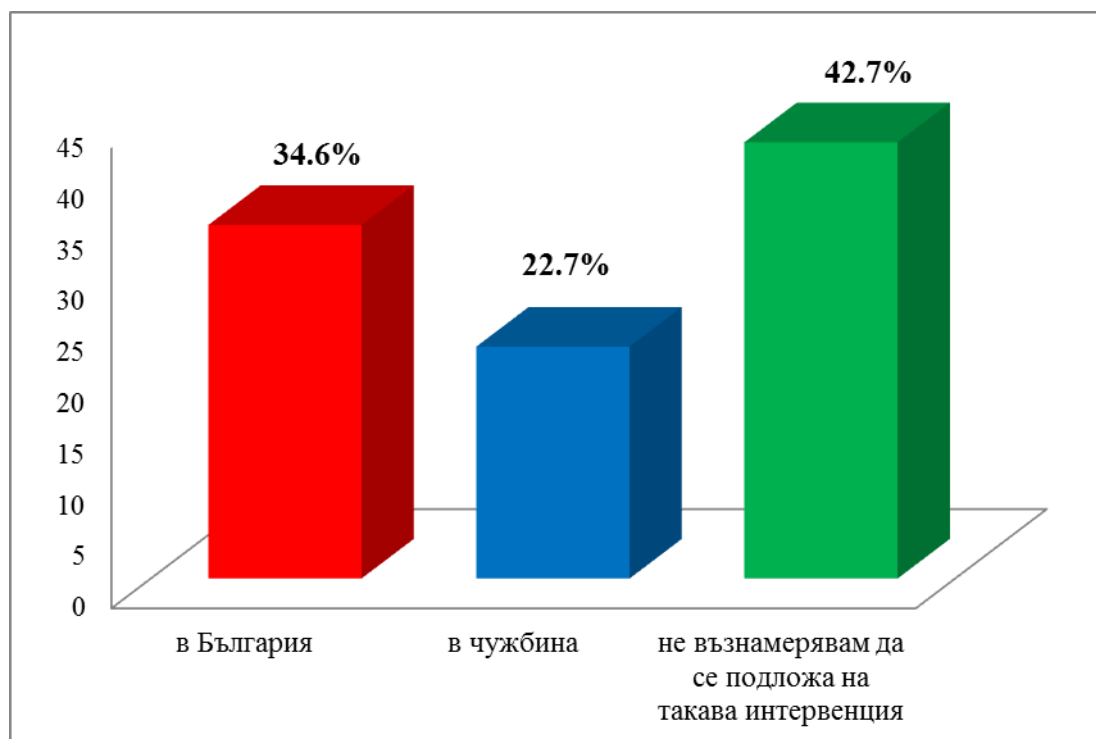

Фиг. 15. Критерии за избор на специалист или екип по пластично-възстановителна и естетична хирургия.

Забележка: сумата от процентите е по-голяма от 100%, тъй като е посочван повече от един отговор.

Любопитно е да се отбележи, че основните критерии за избор на лекар-специалист или на екип по пластично-възстановителна и естетична хирургия са професионалният опит на специалистите-лекари /45% \pm 1.57%/, критериите на хората от близкото обкръжение на пациента (клиента) /35.3% \pm 1.51%/ и препоръките от личния лекар /33.9% \pm 1.50%/. Всички те формират 114,2% от отговорите. Едновременно с това данните показват, че рекламата в медиите като критерий за надежден избор е фиксирана едва в 2,2% процента от регистрираните отговори. Най-вероятно пациентите научават за професионалния опит за лекарите правейки проучване преди да се подложат на съответната пластично – възстановителна и естетична хирургия.

Що се отнася до избора на страна за извършване на пластично-възстановителната-естетична интервенция, анализът показва (фиг. 16), че при необходимост 346 лица или 34,6% $\pm 1.50\%$ от изследваната съвкупност (1000 пълнолетни български граждани) биха предпочели интервенцията да се извърши в България, а 227 или 22,7% $\pm 1.32\%$ - в чужбина. Останалите 427, или 42,7% $\pm 1.56\%$, отговарят, че не възнамеряват да се подложат на такава интервенция. Следователно от хората имащи желание да ползват услугите на пластично-възстановителната и естетична хирургия по-голямата част имат доверие и биха предпочели българските специалисти, което най-вероятно се дължи на факта, че ги познават по-добре и имат повече информация за тях.

Фиг. 16. Избор на страна за извършване на пластично-възстановителна-естетична интервенция

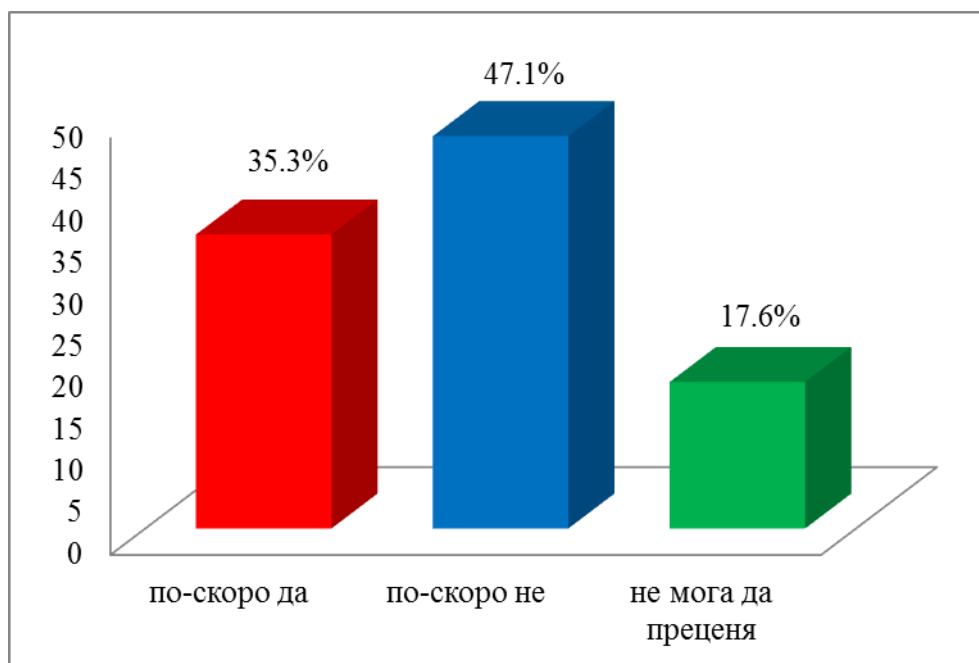
Интересни са резултатите от отговора на въпроса: „Бихте ли се подложили на повторна пластично-възстановителна-естетична

интервенция, ако резултатите от предишната не са съвпаднали с очакваните от Вас?”.

Анализът на данните, получени от отговорите на този въпрос на анкетиранията лица по този въпрос показва следното (фиг. 17.):

- а) по-скоро, че биха се подложили отново – 35,3% / $\pm 1.51\%$ /;
- б) по-скоро, че не биха се подложили повторно – 47,1% / $\pm 1.56\%$ /;
- в) 17,6 % / $\pm 1.20\%$ / отговарят, че не могат да преценят.

Само около 1/3 от анкетиранията биха се подложили отново на пластично-възстановителна и естетична хирургия, ако резултатите от първата процедура или интервенция не са съвпаднали с техните очаквания.

Фиг. 17. Нагласи за ползване на повторна пластично-възстановителна- естетична интервенция, ако резултатите от предишната не са съвпаднали с очакваните

Няма съмнение, че съвременната пластично-възстановителна-естетична хирургия като медицинска наука и практика дължи имиджа си

на обилието постигнати от лекарите-специалисти отлични лечебни резултати и симетрични човешки пропорции. За да бъде избрана и преди всичко разбрана като екзистенция или като субективна медицинска диалектика принос за това има обективната обществена нагласа към критериите за избор на лекар-специалист или екип по пластично-възстановителна и естетична хирургия, за избор на страна, в която да се извърши желаната пластично-възстановителна-естетична интервенция и за избор на повторна интервенция, ако резултатите от предишната не са съвпаднали с очакваните.

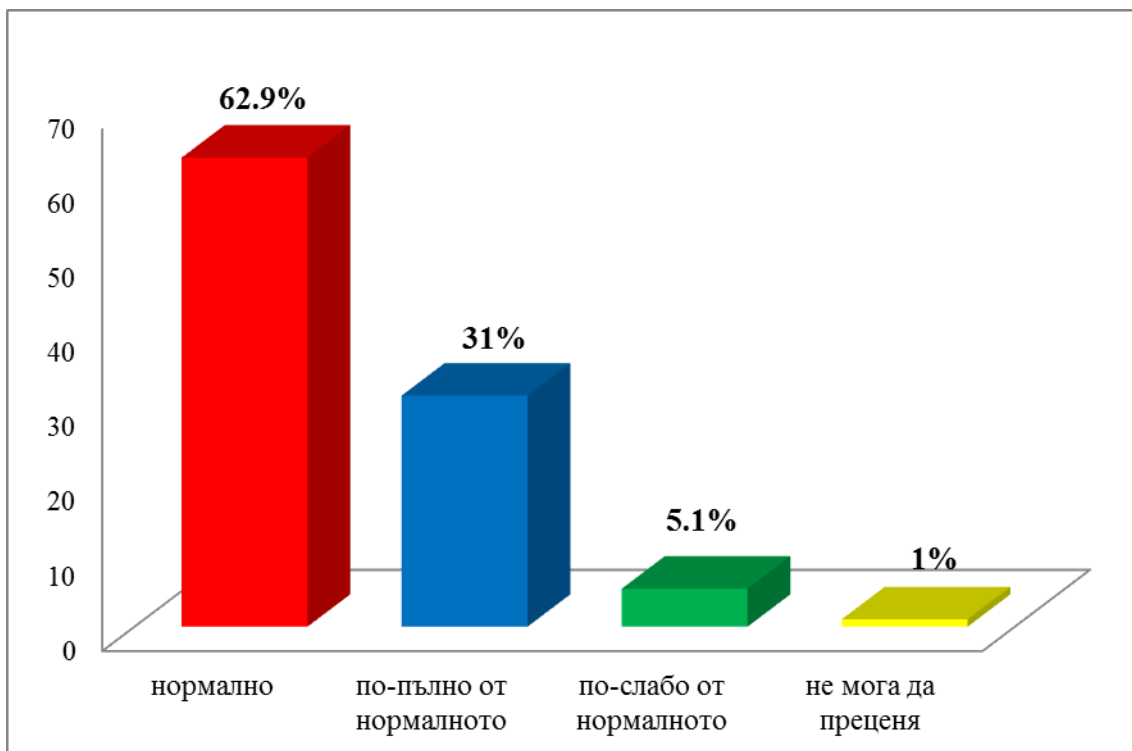
Тази палитра от възможности за избор се дължи не на нормативните изисквания на съответния медицински стандарт, а на представената от това системно клинично направление широка възможност за информирано съгласие, основаващо се на индивидуализирано вътрешно-осъзнато решение.

Обществената нагласа за избор на всяка една от ординатите, съдържащи се в седмата група въпроси е по същество избор на възможност за получаване на най-доброто, съдържащо се в естетичните, етичните и психосоциалните достойнства на пластично-възстановителната-естетична хирургия като цяло. Ето защо диалектиката, върху която е изявена тази нагласа е не само субективна, но и екзистенциално мотивирана.

4. Анализ на резултатите от отговорите относно нагласите на хората да ползват услугите на пластично-възстановителната-естетична хирургия за промени на тялото или на лицето си.

Анализът на регистрираните данни (фиг. 18) показват, че от цялата изследвана съвкупност (1000 пълнолетни български граждани) своето телосложение определят като:

- а) нормално 629 лица (62,9%±1.53%);
- б) по-пълно от нормалното 310 лица (31%±1.46%);
- в) по-слабо от нормалното 51 лица (5,1% ±0.70%)
- г) не можещи да преценят 10 лица (1% ±0.31%).

Фиг. 18. Относителен дял на лицата, определящи външния вид на своето тяло по критериите нормално, по-пълно от нормалното и по-слабо от нормалното

Определението на тялото си като нормално се споделя от:

- ✓ 315 жени (64% от жените в изследваната съвкупност);
- ✓ 309 мъже (61% от мъжете в изследваната съвкупност);
- ✓ 152 или 75% от лицата на възраст между 18 и 30 години;
- ✓ 116 или 64% от хората на възраст между 31 и 40 години;
- ✓ 170 или 66% от лицата на възраст между 51 и 60 години.

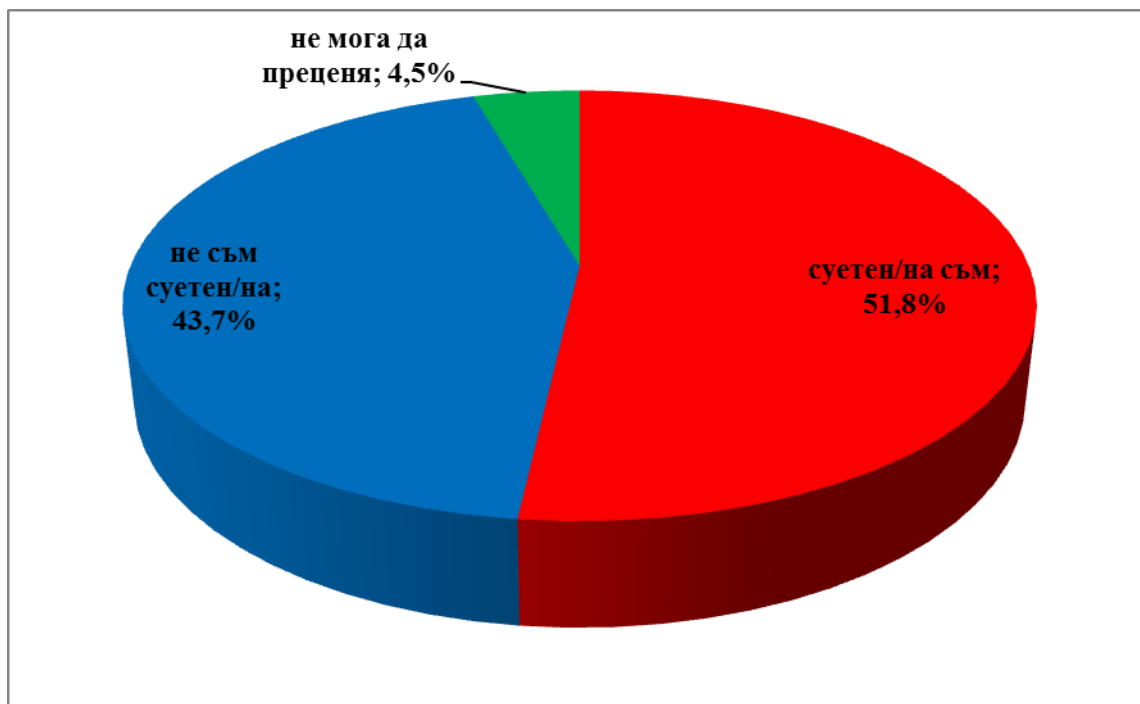
Това показва, че почти еднакъв е относителният дял на лицата и от двата пола, които възприемат телосложението си за нормално /над 60%/.

По-детайлният анализ на данните показва, че биха ползвали пластично-възстановителни-естетични услуги:

- ✓ 94 или 15% от хората, които определят тялото си като нормално;
- ✓ 60 или 19% от тези, които определят тялото си по-пълно от нормалното;
- ✓ 10 или 19% от лицата, които определят тялото си по-слабо от нормалното.

Прави впечатление, че 518 лица (51,8% \pm 1.58%) от изследваната съвкупност се считат за суетни (фиг. 19). Така смятат 61% от жените, 43% от мъжете и 66% от хората на възраст между 18 и 40 години.

Около 60% от хората, които се определят за суетни заявяват, че биха се подложили на пластично-възстановителна-естетична интервенция.

Фиг. 19. Относителен дял на лицата по отношение на категорията „суетност”

На основата на получените резултати може да се отчете, че хората биха извършили, ползвайки пластично-възстановителни хирургични услуги следните промени в тялото (фиг. 20):

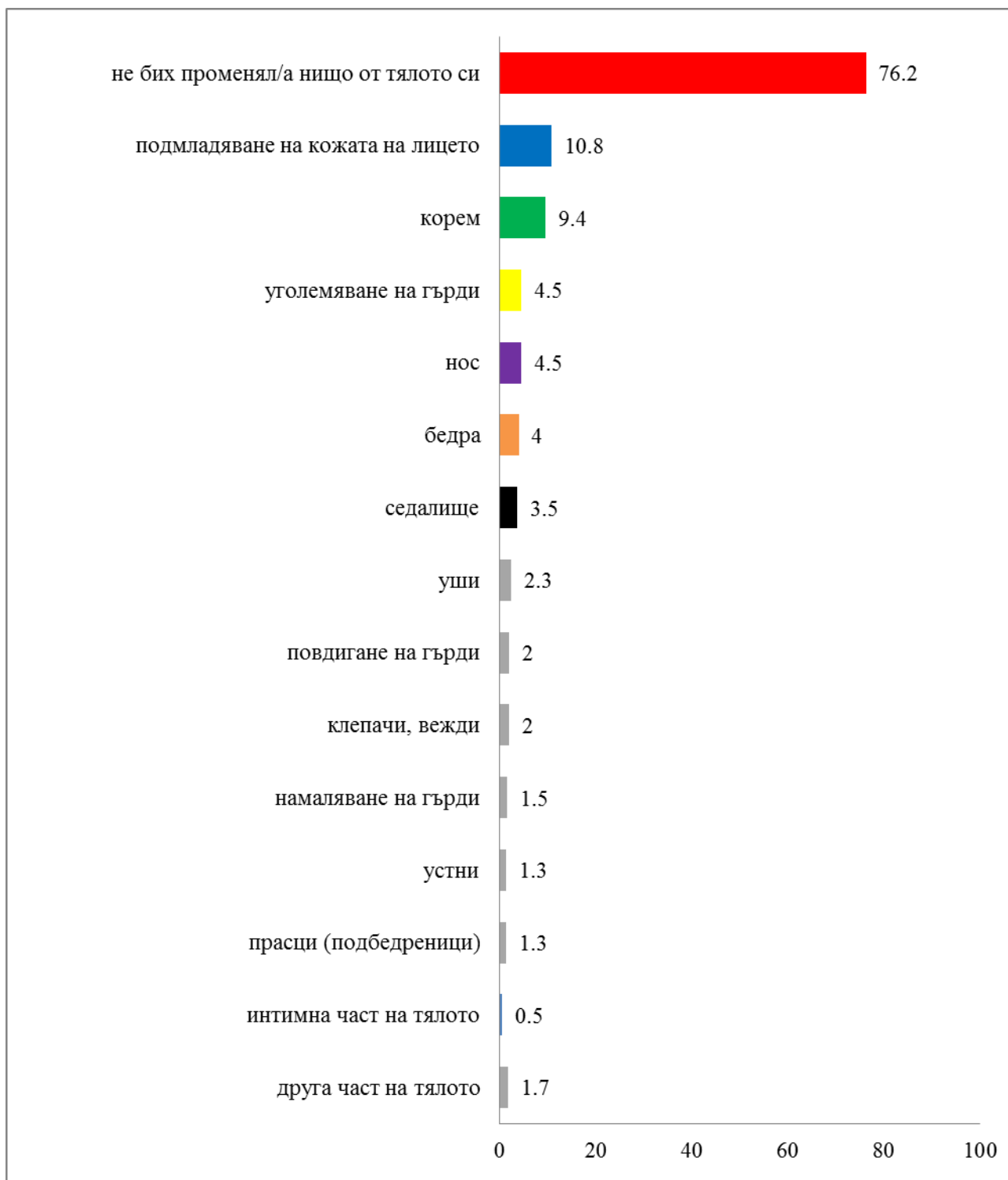
- а) не биха променили нищо в тялото си 76,2%;
- б) подмладяване на кожата на лицето 10,8%;

- в) корем – 9,4%;
- г) уголемяване на гърди – 4,5%;
- д) корекция на нос – 4,5%;
- е) бедра – 4%;
- ж) седалище – 3,5%
- з) уши – 2,3%;
- и) повдигане на гърди – 2%;
- к) клепачи, вежди – 2%;
- л) намаляване на гърди – 1,5%;
- м) устни – 1,5%;
- н) прасци (подбедреници) – 1,3%;
- о) интимна част на тялото – 0,5%;
- п) друга част на тялото – 1,7%.

Пролонгираният анализ на резултатите от отговорите на въпросите от осма група показва, че хората от изследваната съвкупност биха се подложили на следните естетически интервенции и/или манипулации (фиг. 21):

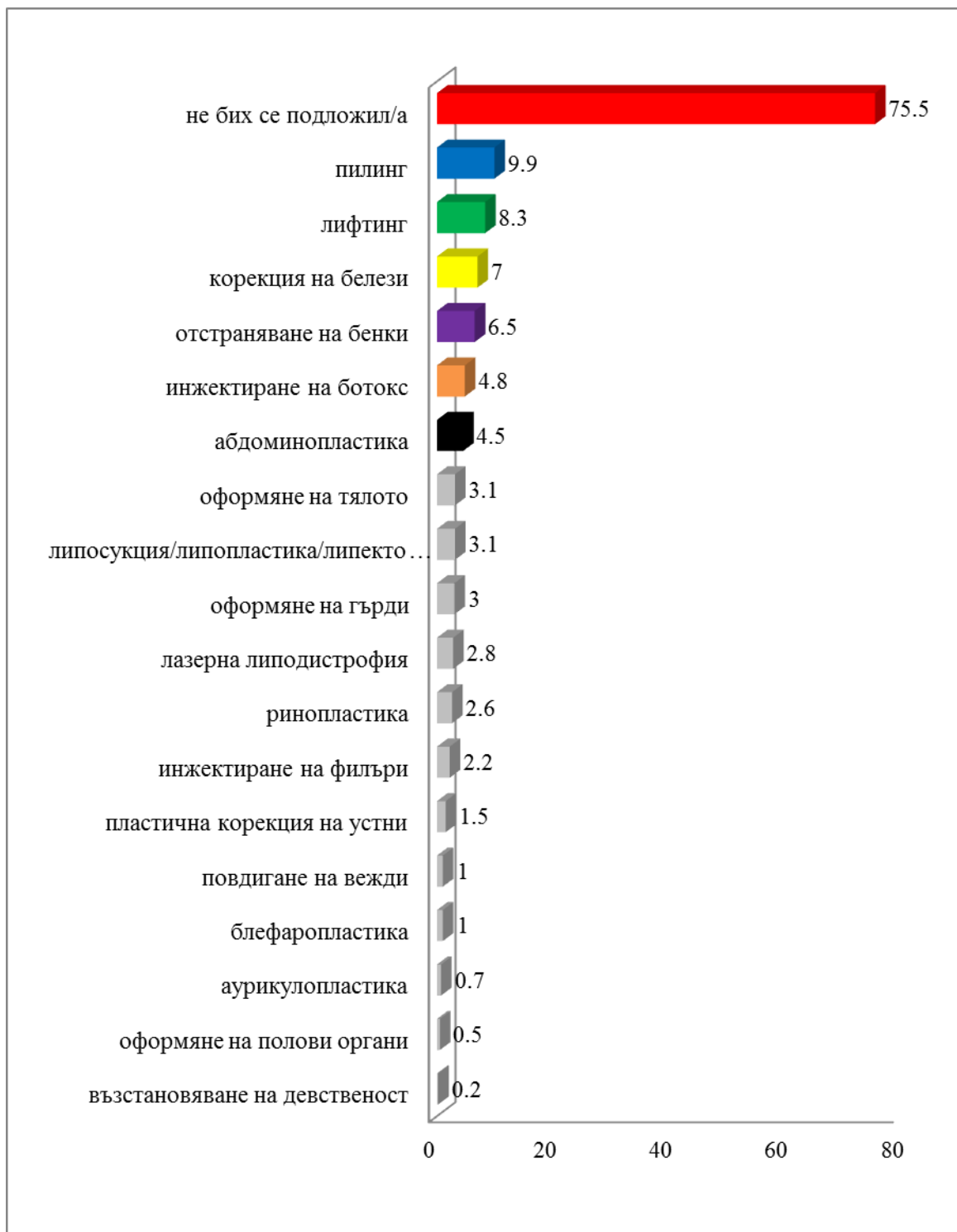
- а) не бих се подложил/а на естетична операция/манипулация – 75,5%;
- б) пилинг – 9,9%;
- в) лифтинг – 8,3%;
- г) корекция на белези – 7%;
- д) отстраняване на бенки – 6,5%;
- е) инжектиране на ботокс – 4,8%;
- ж) абдоминопластика – 3,1%;
- з) оформяне на тялото – 3,1%;
- и) липосукция/липоластика/липектомия – 3,1%;
- к) оформяне на гърди – 3,0%;

- л) лазерна липодистрофия – 2,8%;
- м) ринопластика -2,6%;
- н) инжектиране на филъри – 2,2%;
- о) пластична корекция на устни – 1,5;
- п) повдигане на вежди – 1%;
- р) блефаропластика – 1%;
- с) аурикулопластика – 0,7%;
- т) оформяне на полови органи – 0,5;
- у) възстановяване на девственост – 0,2%;

Фиг. 20. Нагласи за използване на пластично-възстановителни хирургични услуги за промени в тялото (всеки верен отговор)

Забележка: Сумата от процентите е по-висока от 100%, тъй като е посочен от един отговор

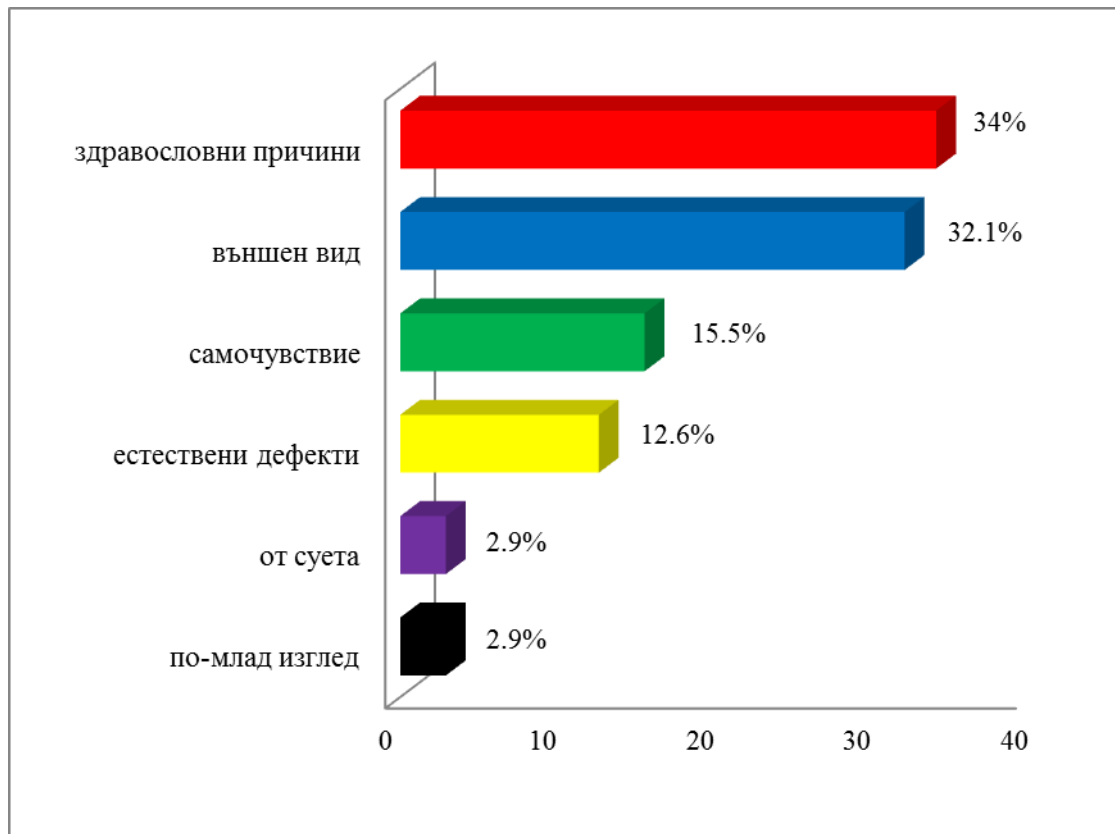

Фиг. 21. Желание за ползване на естетични интервенции/манипулации от лицата в изследваната съвкупност в проценти.

Забележка: Сумата от процентите не е равна на 100, тъй като е посочван повече от един отговор

Най-важните причини, поради които хората биха се подложили на естетически интервенции и/или манипулации са (фиг. 22.):

- а) Здравословни причини 34% $\pm 1.50\%$ - на това мнение са 47% от мъжете и 27% от жените; 41% от хората над 61 годишна възраст, 40% от лицата на възраст от 18 до 30 години и 36% от хората на възраст между 31 и 40 години;
- б) с цел подобряване на външния си вид 32.1% $\pm 1.48\%$ - на подобна интервенция биха се подложили 34% от жените и 28% от мъжете; 43% от хората на възраст между 51 и 60 години и 41% от хората на възраст от 41 до 50 години;
- в) с цел подобряване на самочувствието 16% $\pm 1.14\%$ – тези, които биха се подложили на естетична интервенция с подобна цел 78% са жени, а 34% са лица между 18 и 30 години;
- г) с цел отстраняване на естествени дефекти на тялото – 13% $\pm 1.05\%$ - този проблем е основен за 15% от мъжете и 12% от жените; за 19% от хората над 61 годишна възраст, за 17% от хората на възраст между 31 и 40 години и за 11% от хората между 41 и 50 години;
- д) за получаване на по-млад изглед 3% $\pm 0.53\%$ - на това мнение са само жени над 41 годишна възраст;
- е) от суета/да са в крак с модата – 3% $\pm 0.53\%$ - това мнение се споделя от жени на възраст между 18 и 40 години.

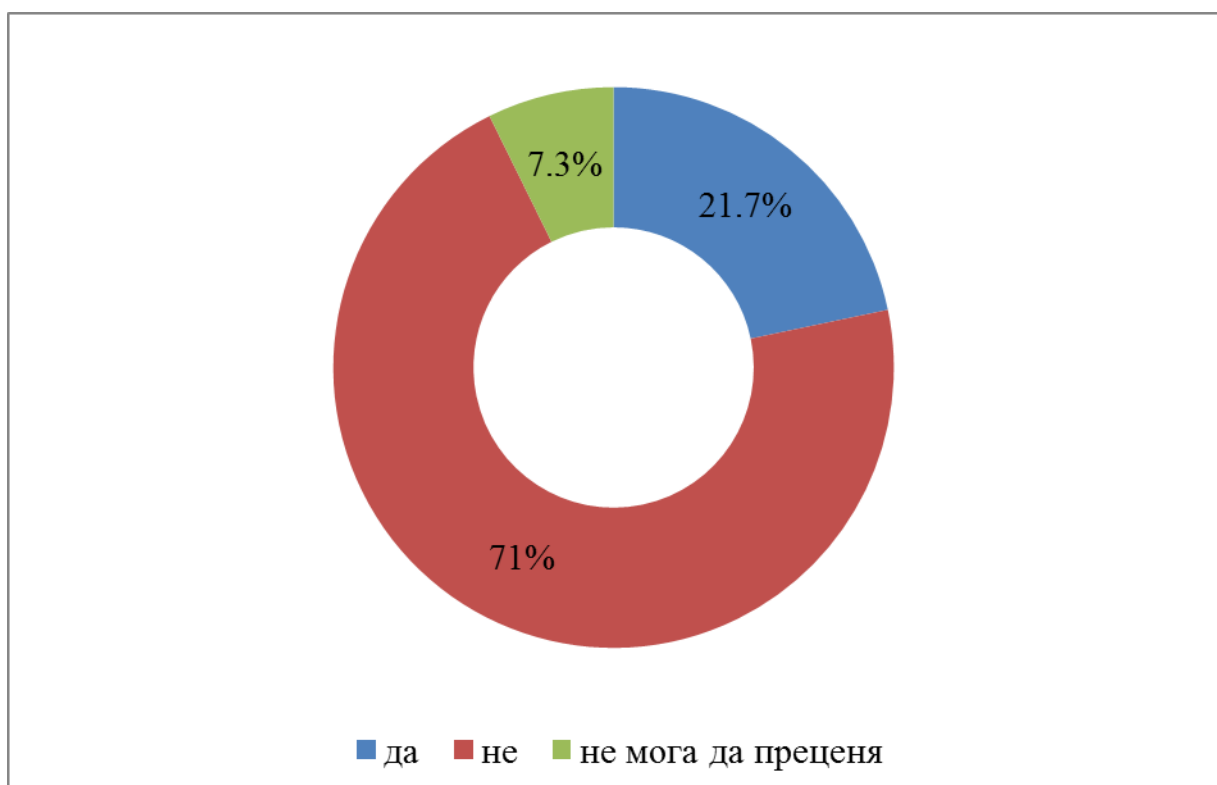

Фиг. 22. Причини за ползване на естетични интервенции/манипулации в %

Естетизмът като обществена нагласа към естетичните достойнства на пластично-възстановителната-естетична хирургия, както показва анализът на отговорите на комплексния набор въпроси от осмата група не трябва да се разбира плоско, тривиално, като нещо вплетено в имагинерното разбиране за красота, а като obligatna материално-видима придобивка, продуцираща радост и наслада от приносът ѝ в подобряване на телесните симетрични пропорции и в създаването на нещо „по-красиво”.

5. Анализ на резултатите от отговорите засягащи общите нагласи на лицата от изследваната съвкупност към пластично-възстановителната-естетична хирургия

5.1. Според резултатите от изследването (фиг. 23) 21,7% / $\pm 1.30\%$ / от хората споделят мнението, че пластично-възстановителната-естетична интервенция би могла да промени живота им в положителна посока.

Фиг. 23. Би ли могла пластично-възстановителната-естетична хирургия да промени живота на хората в положителна посока

Интерпретация на данните по позиция 5.1.

Така считат:

- ✓ 119 или 23% от лицата, които се определят като суетни;
- ✓ 74 или 24% от хората, които намират тялото си за по-пълно от нормалното; 132 или 21%, които определят външния вид на

тялото си като нормален и 8 или 16% от тези, които смятат, че тялото им е по-слабо от нормалното;

- ✓ 113 или 23% от жените и 106 или 21% от мъжете;
- ✓ 55 или 27% от лицата на възраст от 18 до 30 години, 48 или 27% от хората на възраст между 31 и 40 години, 34 или 19% от хората на възраст между 41 и 50 години и 39 или 15% от тези, които са над 60-годишна възраст;
- ✓ 87 или 20% от висшистите и 122 или 23% от хората със средно образование;
- ✓ 47 или 28% от неработещите, 66 или 24% от заетите в частния сектор, 52 или 19% от държавните служители и 37 или 17% от пенсионерите;
- ✓ 59 или 26% от живеещите в градовете, 41 или 21% столичани; 70 или 21% жители на областни центрове и 47 или 19% от жителите на селата
- ✓ 21% от хората с личен месечен доход до 500 лева, 23% с доход между 501 и 1000 лева и 23% такива с доход над 1000 лева.

5.2. Анализът на резултатите от изследването показва, че 530 лица или 53% $\pm 1.58\%$ от хората в изследваната съвкупност са запознати с потенциалните рискове в следствие на пластично-възстановителна-естетична интервенция.

Интерпретация на данните по позиция 5.2.

Това заявяват:

- ✓ 325 или 66% от жените и 208 или 11% от мъжете;
- ✓ предимно хората на възраст между 31 и 50 години;
- ✓ 8 или 80% от хората, които вече са ползвали такава операция;
- ✓ 269 или 62% от висшистите и 250 или 47% от хората със средно образование;

- ✓ 94 или 58% от хората, които биха се подложили на пластично-възстановителна-естетична операция и 34 или 62% от колебаещите се.

5.3. Приблизително 420 или 42% $/\pm 1.56\%$ от хората в изследваната съвкупност съобщават, че не са запознати с рисковете на пластично-възстановителната и естетична хирургия.

Интерпретация на данните по позиция 5.3.

Такава неинформираност се наблюдава при:

- ✓ 264 или 52% от мъжете и 153 или 31% от жените, които твърдят, че не знаят дали пластично-възстановителната-естетична хирургия крие рискове и какви са те;
- ✓ преобладаващата част от хората с основно образование, 239 или 45% от хората със средно образование и 152 или 35% от тези с висше образование;
- ✓ 312 или 43% от хората, които не биха ползвали услугите на пластично-възстановителната и естетична хирургия;
- ✓ 62 или 38% от хората, които изразява готовност да ползват пластично-възстановителни-естетични хирургични услуги и 20 или 25% от колебаещите се.

5.4. Прави впечатление, че обществените настроения по отношение доверието към специалистите по пластично-възстановителна и естетична хирургия не са еднопосочни. Анализът на данните показва, че 34% $/\pm 1.50\%$ от участниците в проучването имат доверие на специалистите от тази област на системният отрасъл „хирургия“.

Интерпретация на данните по позиция 5.4.

Това мнение се споделя от:

- ✓ преобладаващата част от хората, които вече са ползвали услугите на пластично-възстановителната-естетична хирургия;
- ✓ 75 или 46% от хората, които проявяват готовност да се възползват от такива услуги и 21 или 38% от колебаещите се;
- ✓ 225 или 31% от хората, които не биха се подложили на пластично - възстановителна и естетична хирургична интервенция.

5.5. Анализът на данните показва, че 310 или 31% $\pm 1.46\%$ от лицата от изследваната съвкупност нямат доверие на лекарите-специалисти по пластично-възстановителна-естетична хирургия. Преобладаващата част от тях са хора, които не желаят да се подложат на пластично-възстановителна-естетична интервенция.

ИЗВОДИ

Резултатите от проучването на обществените нагласи налагат следните изводи:

1. С положително отношение към пластично-възстановителната и естетична хирургия е над 1/3 /35,8%/ от участниците в проучването.
2. Одобряват пластично-възстановителната-естетична интервенция 69,4% от хората, ако тя е по здравословни причини (пластично-възстановителна, посттравматична цел) или продиктувана от козметични/естетични мотиви. Други 16,4% одобряват напълно пластично-възстановителната и естетична хирургия, независимо дали интервенцията е необходима по здравословни причини, е свързана с подобряване на физиката или външния вид. Това показва, че хората оценяват достойнствата на системното клинично направление „*пластично-възстановителна и естетична хирургия*”, както в здравен, така и в естетичен, етичен и психосоциален аспект.
3. Според 21,7% от хората пластично-възстановителната-естетична хирургична интервенция би променила живота им в положителен смисъл (във физически, душевен и социален контекст) смисъл.
4. У хората, които евентуално биха се подложили на пластично-възстановителна-естетична интервенция са налице очаквания, както следва:
 - а) по-добри професионални успехи (повишена производителност на труда) сред 66,7% от тях в резултат на постигнати по-добри показатели за физиологичен стабилитет, психическа устойчивост и физическа издръжливост.

б) повишаване на самочувствието, изразено в самоувереност и етична (вътрешно осъзната) удовлетвореност от постигнатото:

- По-добро физиологично равновесие и по-изискана физическа симетрия сред 83,3% от тях.
- Променено в положителна посока отношение от колегите по служба (работа) сред 16,7% от тях.
- Подобряване на социалния статус при 50% от тях.

Тези очаквания от естетичните, етичните и психосоциалните достойнства на системното клинично направление „пластично-възстановителна и естетична хирургия” се потвърждават от споделените мнения на хората, които вече са се възползвали от неговите услуги. Преобладаващата част от тях съобщават, че са удовлетворени от постигнатите резултати в здравен, естетичен, етичен, социално-психологичен и професионален план.

5. Имат намерение да се подложат на пластично-възстановителна-естетична интервенция 16,2% от взелите участие в проучването, като мотивите за тази нагласа са както следва:

- а) здравословни причини – 34%;
- б) подобряване на външния вид – 32%;
- в) подобряване на самочувствието – 15,5%;
- г) отстраняване на „естествени” дефекти на тялото – 12,6%;
- д) от суета (желание за „в крак с модата”) – 2,9%;
- е) за получаване на по-млад изглед – 2,9%;

6. Данните свързани с дохода на анкетираните показват, че услугите на пластично-възстановителната и естетична хирургия не са предназначени само за заможните хора, а са достъпни за по-широк кръг социални прослойки на българското население.

7. Нямаат доверие на лекарите, практикуващи пластично-възстановителна и естетична хирургия около 1/3 /31%/, като преобладаващата част от тях са хора, които не желаят да се подложат на пластично-възстановителна и естетична интервенция.
8. При избора на специалист (или екип) за извършване на пластично-възстановителна и естетична интервенция критерии на първи избор е професионален опит 45%, последван от препоръка от близък човек 35,3% и препоръка от личен лекар 33,9%.
9. Хората получават информация относно услугите и новостите в пластично-възстановителната и естетична хирургия предимно от медиите (телевизия, радио, преса) 63,7%, от специализираните Интернет сайтове и форуми 41,4%, от разговори с близки 17,4% и от личен лекар 6%.
10. Отношението естетично-етично-психосоциално във визията на пластично-възстановителната-естетична хирургия не подлежи на заличаване под какъвто и да е аргумент (видно от интерпретациите на резултатите от отговорите на 9-те групи въпроси). Защото психосоциалните достойнства не снемат етичните, а те – естетичните. Напротив, всички те взаимно дават възможност на триадата, в която са втъкани здраво да се изяви още по-силно, ярко и категорично. И както във всяка диалектика, този преход при предоставянето на пластично-възстановителни-естетични услуги не е обикновен и обективен, а съкровен и субективен.
11. Ако нагласата на хората към етичните достойнства е доказала своето предимство пред естетичните, това е само в дилемата „непосредствено избрано, природно-морално”. Що се отнася до психосоциалните достойнства, анализът на резултатите от изследването показва, че в незначителна степен те противостоят на етичните и в по-голяма степен на естетичните. За разлика от

етичните, психосоциалните достойнства не се нуждаят от избор, тъй като пред тях не стои дилемата „или-или” и защото те означават удовлетвореност на човека от постигнатото в сферата на обществения живот.

12. Отношението на нагласите към психосоциалните достойнства спрямо етичните достойнства е сложно и противоречиво. То е отношение на преодоляване и съхраняване, което му осигурява по-широк простор и по-голяма дълбочина. Дори и естетичните достойнства се преосмислят от психосоциалните, когато в множествеността на „*естетическото*” трябва да се премине към величието на „*психосоциалното*”

ПРЕПОРЪКИ

Към институциите осъществяващи пластично-възстановителни и естетични интервенции

1. Предприемане на мерки за популяризиране на този вид хирургия сред всички групи от населението чрез по-тясно сътрудничество с другите медицински професионалисти и общопрактикуващите лекари.
2. Организиране на кампании с цел разясняване на същността и значимостта на пластично-възстановителната и естетична хирургия като важна и необходима при различни здравословни проблеми.

Към Министерство на здравеопазването

1. Създаване на нормативна база за по-лесен достъп до пластично-възстановителната и естетична хирургия при наличие на здравословен проблем изискващ приложението на този вид интервенции.
2. Пластично-възстановителната и естетична хирургия в общонационален контекст да се възприема като системно клинично направление на системния клиничен отрасъл „хирургия” на системата „здравеопазване”. Основания за това могат да бъдат:
 - ✓ органично единство на множество елементи, намиращи се в отношение или връзка и съвместно реализиращи определен процес: постигане на по-добро здраве и физическа красота;

- ✓ съвкупност от организирани взаимодействия, която се характеризира със способност да определя конфигурацията на съставните си елементи (естетични, етични, психосоциални) и отношенията между тях;

ПРИНОСИ

1. Първото в България по широта на обхвата и по задълбоченост изследване на обществените нагласи към пластично-възстановителните и естетични хирургични услуги.
2. Успешен опит за квалифициране на съвкупността от изпълнители на пластично-възстановителни-естетични услуги в Националната здравна система, като системно клинично направление на системния клиничен отрасъл „хирургия“.
3. Основаваща се на доказателства системна аналитична констатация за триединство на естетичните, етичните и психосоциалните достойнства на пластично-възстановителните-естетични хирургични услуги.
4. Логическа конструктивна основа за устойчиво развитие на качеството в структурите на пластично-възстановителната и естетична хирургия, като новаторска организационна концепция за по-пълна изява на квалитологичната триада на А. Donabedian и за ускорен преход от „удовлетворение“ (Customer Satisfaction) към „възхищение“ (Customer Delight) на пациентите от оказаните им здравни услуги.
5. Изведени и ранжирани са основните причини за ползването на пластично-възстановителната и естетична хирургия.

СПИСЪК НА НАУЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ, СВЪРЗАНИ С НАСТОЯЩИЯ ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

1. Енчев А., Маркетингът в пластично-възстановителната и естетичната хирургия, *Социална медицина*, С., 2015, бр.2, с. 32-33
2. Енчев А., Системният подход и системният анализ – научна основана секторните политики в здравеопазването, *Здравна политика и мениджмънт*, С., 2015, т.14, № 4, с. 61 – 65
3. Енчев А., Естетичните координати на медицинската наука и практика от Хипократ до наши дни (*исторически щрихи*), *Здравна политика и мениджмънт*, С., 2015, т.14, № 4, с. 66 – 68
4. Енчев А., Анализ причин използвания пластической, реконструктивной и эстетической хирургии, VI международного молодежного научно-культурного форума, 21-23 марта 2016 года, городе Томске